

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A fiatalkorúak szabálysértési jogának fejlődése, a hatályos szabályozás és annak kérdései

Szerző:

dr. Cselik Regina

bírósági titkár

Kézirat lezárva:

Kaposvár, 2022. augusztus 5.

I. Bevezetés

A fiatalkorúak büntetőjogi felelősségre vonása, a büntethetőség alsó korhatárának meghatározása, az ilyen korú elkövetőkre vonatkozó speciális szabályok, rendelkezések megítélése - azok megjelenése óta - megosztó kérdés, amire nehéz olyan választ adni, ami egyszerre megfelelő morálisan és gyakorlati értelemben is. Kétségtelen azonban, hogy a 18. életévüket be nem töltött elkövetők felelősségre vonása, szankcionálása és nevelése szükséges, hiszen ebben az életkorban még csak tanulják azokat a normákat, amik alapján később egész életüket élni fogják; a fiatalkorúak egyénisége formálható, így megfelelő büntetőjogi eszközökkel - optimális esetben - későbbi bűnöző életvitelük is megelőzhető.

A szabálysértések társadalomra veszélyessége a bűncselekményekhez képest csekélyebb fokú, erre tekintettel szokás ezeket a normaszegéseket bagatell bűncselekményeknek nevezni és azok jelentőségét kétségbe vonni. Úgy gondolom azonban, hogy éppen ez az a terület, ahol a legtöbb elkövető először találkozik az igazságszolgáltatás működésével: az eljárás alá vont személyek gyakran egyáltalán nem rendelkeznek büntető priusszal, először állnak szemben a bírói pulpitussal, ez pedig különösen igaz a fiatalkorúakra. Ezért nem tekinthetünk ezekre az ügyekre jelentéktelen kihágásokként, hiszen ezek az elkövetők éppen itt tapasztalják meg először azt, hogy a tetteiknek - legyen az egy néhány száz forintos lopás, egy autó jogosítvány nélküli vezetése, vagy éppen verekedés - következményeik vannak. Amíg azonban a büntető ügyekben a fiatalkorúakkal szemben lefolytatott eljárásokban erre a célra külön kijelölt bíró és ügyész jár el, a szabálysértési eljárásban a felelősség olyan bírósági titkárokra hárul, akik maguk is még csak a szakma gyakorlati oldalát igyekeznek megtanulni, minden fajta speciális, fiatalkorúakra vonatkozó tudás és képzettség, valamint pedagógus ülnökök eljárásban történő részvétele nélkül.

Erre tekintettel fontosnak tartom a jelenleg hatályos szabálysértési törvény kialakulásához vezető folyamatoknak, a törvény fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezéseinek és azok esetlegesen felmerülő problémáinak áttekintését.

II. Az életkor jelentősége a büntetőjogban

A büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából az életkornak meghatározó jelentősége van, hiszen a gyermekkort a Btk. a büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okok között tartja számon.

A terhelteket fiatal koruk alapján három csoportra oszthatjuk: gyermekkorú elkövetőkre, akik cselekményük miatt felelősségre nem vonhatók, fiatalkorúakra, akikre speciális anyagi és eljárási szabályok vonatkoznak, illetve fiatal felnőttekre, akik 18. életévüket betöltötték ugyan, de életkorukat a cselekmény elbírálásakor, a büntetés kiszabásakor figyelembe kell venni.

Az 1878. évi V. törvénycikk - a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről (Csemegi kódex) a büntethetőséget a tizenkettedik év betöltéséhez kötötte, amikor a 83. §-ban az alábbiak szerint rendelkezett: „A ki a büntett vagy vétség elkövetésekor életkorának tizenkettedik évét meg nem haladta: bűnvád alá nem vonható.” A 84. § szerint „A ki akkor, midőn a büntettet vagy vétséget elkövette, életkorának tizenkettedik évét már túlhaladta, de a tizenhatodik évét még be nem töltötte, ha cselekménye bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírt, azon cselekményekért büntetés alá nem vehető. Az ilyen kiskorú azonban javító-intézetbe való elhelyezésre ítéltethetik, de abban életkora huszadik évén túl nem tartathatik.” Amennyiben viszont az ilyen korú elkövetők „a cselekmény elkövetésének idején képesek voltak annak bűnösségét felismerni”, a 85. §-ban foglaltak szerint voltak büntethetők azzal, hogy a felnőttkorúakhoz képest enyhébb büntetési tételek vonatkoztak rájuk. A kódexhez fűzött miniszteri indoklás ezen túl kiemelte azt is, hogy a 16. életévét betöltöttek sem rendelkezhetnek teljes belátási képességgel, mivel „az ész nem uralkodik még a túlnyomóan érzéki élet fölött”.¹

A büntetőtörvénykönyv általános részéről szóló 1950. évi II. törvény (Btá.) és a részletszabályozást tartalmazó, fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjogi és büntető eljárási rendelkezésekről szóló 1951. évi 34. törvényerejű rendelet a büntethetőség alsó hataraként továbbra is a tizenkettedik életév betöltését határozta meg.

---

¹ Máthé Magdolna: Az életkor jelentősége a büntetőjogban, 2016. 04. 19. <https://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/az-életkor-jelentosege-a-buntetojogban> megtekintve: 2018. 05. 13.

A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény a tizennegyedik életévre emeli a büntethetőségi korhatárt azzal, hogy 20. §-ában kimondja: nem büntethető, aki a cselekmény elkövetésekor tizennegyedik évét még nem töltötte be. A törvény 85. §-a fiataalkorúak fogalmát is meghatározta. E szerint a büntető törvény alkalmazásában fiataalkorú, aki a büntett elkövetésekor a tizennegyedik életévét meghaladta, de tizennyolcadik életévét nem töltötte be.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény a fenti rendelkezéseket vette át. A törvényhez fűzött indoklás szerint „a fiatalok általában tizennégy éves korukban fejezik be általános iskolai tanulmányaikat, ekkorra szerzik meg a társadalmi együttéléshez szükséges alapismereteket. Ez természetesen nem zárja ki azt, hogy bűncselekmény törvényi tényállását megvalósító gyermekkorúval szemben az arra illetékes hatóság szükség esetén megfelelő védő- és óvóintézkedést fogantatosítson.”

Jelentős változást a jelenleg hatályos 2012. évi C. törvény (a továbbiakban Btk.) hozott.

A Btk. 16. §-a szerint nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be, kivéve az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §), a testi sértés [164. § (8) bekezdés], a hivatalos személy elleni erőszak [310. § (1)-(3) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak [311. §, ha a 310. § (1)-(3) bekezdése szerint minősül], a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak [312. §, ha a 310. § (1)-(3) bekezdése szerint minősül], a terrorcselekmény [314. § (1)-(2) bekezdés], a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés], és a kifosztás [366. § (2)-(3) bekezdés] elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

A belátási képesség nem egyezik meg a beszámítási képességgel, ami a büntethetőség egy további feltétele: az egy erkölcsi tartalmú követelmény. A felelősség megállapításához a konkrét büntetőeljárásokban a belátási képességet külön kell vizsgálni, kivéve, ha a beszámítási képesség kóros elmeállapot miatt kizárt az ilyen személynél. A belátási képesség fennállásának kérdésére

igazságügyi elmeorvos szakértő és pszichológus szakértő egyesített véleményét kell beszerezni. Ha a tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét még nem betöltött elkövető esetében a korlátozott beszámítási képesség megállapításra kerül, a belátási képesség fennállását akkor is külön kell vizsgálni. ²

A büntethetőség alsó határa tehát elsősorban továbbra is a tizennegyedik év betöltése, a törvény azonban a változó társadalom hatásaira reflektálva bizonyos, a társadalomra különösen veszélyes bűncselekmények esetén lehetővé teszi - a törvényben meghatározott feltételek esetén - a tizenkettedik életévét betöltött elkövető felelősségre vonását.

A büntethetőségi életkor alsó határa az alapul szolgáló esemény napját követő napon áll be (a születésnapot követő napon). Amennyiben az elkövetett cselekmény kifejtésének időpontja a gyermekkorra esik, de a tényállásszerű eredmény csak a születésnapot követően áll be, a büntetőjogi felelősség nem állapítható meg. ³

A Btk. 105. § (1) bekezdése szerint fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem.

A 106. § (1)-(3) bekezdése alapján a fiatalkorúval szemben kiszabott büntetés, vagy a vele szemben alkalmazott intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjön, és a társadalom hasznos tagjává váljon, erre tekintettel az intézkedés vagy büntetés megválasztásakor a fiatalkorú nevelését és védelmét kell szem előtt tartani. Fiatalkorúval szemben büntetést akkor kell kiszabni, ha intézkedés alkalmazása nem célravezető. Azzal szemben, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét nem töltötte be, csak intézkedés alkalmazható, így vele szemben legsúlyosabb szankcióként javítóintézeti nevelés intézkedést rendelhet el a bíróság, egytől négy évig terjedő időtartamban.

---

² Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 16. §-ához (Hegedűs István / Juhász Zsuzsanna / Karsai Krisztina / Katona Tibor / Mezöklaki Erik / Szomora Zsolt / Törő Sándor)

³ Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 16. §-ához (Karsai Krisztina)

Fiatalkorúval szemben szabadságelvonással járó intézkedést alkalmazni vagy szabadságelvonással járó büntetést kiszabni csak akkor lehet, ha az intézkedés vagy a büntetés célja más módon nem érhető el.

III. A szabálysértési jog

A szabálysértési joggal kapcsolatban annak megjelenése óta újra és újra felmerülő kérdés az, hogy hogyan viszonyul a büntetőjoghoz és a közigazgatási joghoz. James Goldschmidt, berlini egyetemi tanár fogalmazta meg a közigazgatási büntetőjog elméletét, ami, álláspontja szerint egy gyűjtőfogalom, amely minden olyan előírást magába foglal, amelyen keresztül az állam a köz vagy az állami jólétet biztosítani kívánja, és amelynek megszegéséhez közigazgatási jogkövetkezményként büntetés járul.⁴

Magyarországon Angyal Pál felfogása szerint a kihágás formailag a büntetőjogba, tartalmilag a közigazgatási jogba ütköző cselekmény.⁵

A szabálysértési jog kettősségével az Alkotmánybíróság is foglalkozott, amikor kimondta: "A szabálysértés „kétarcú” jogintézmény: a szabálysértések egy része közigazgatás-ellenes cselekmény, másik része pedig az emberi együttélés általános szabályait sértő magatartás, kriminális cselekmény. A bírói út igénybevételének lehetőségét a szabálysértések mindkét csoportja tekintetében biztosítani kell."⁶

IV. A szabálysértési jog történeti fejlődése Magyarországon

A jogintézmény 19. század közepén megjelenő első magyarországi elemei is vegyes szabályrendszert alkottak, mivel az eljárás és a szankciórendszer számos közigazgatási jogi jellemzőt hordozott, az eljárási szabályok viszont a büntető eljáráshoz kapcsolódó szabályokat tartalmaztak. A

---

4 A közigazgatási büntetőjog fejlődése a német jogban, dr. Árva Zsuzsanna, 2. oldal 4. bek., <https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/4661/Arva.pdf?sequence=1>, megtekintve: 2018. 05. 15.

5 Bíró Gyula: A szabálysértés fejlődéstörténete hazánkban, különös tekintettel a közlekedési szabálysértésekre és az objektív felelősségre, in: Emlékkönyv dr. Ruzsoly József egyetemi tanár 70. születésnapjára, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának tudományos bizottsága, 2010, 170. o. 2. bek.

6 63/1997 (XII. 11.) Ab határozat 1. pont 2. bekezdés

szabálysértési jog első írott formája az 1840. évi IX. törvénycikk, amely a mezei rendőrségről szóló szabályokat foglalta össze, a sommás eljárás szabályait pedig az 1836. évi XX. törvénycikk tartalmazta. Ezt követően az 1843-as büntetőjogi javaslat csatolmányaként megjelent "Toldalék" rendelkezik jelentőséggel, mivel különbséget tett kriminális jellegű cselekmények és kisebb fokú szabálytalanságok, kihágások között; ez utóbbiak körébe tartozott pl. a tűz és vízrendészeti kihágás, illetve a veszélyt okozó sebes nyargalás.⁷

1. A Csemegi kódextől az 1968. évi I. törvényig

Az 1878. évi V. törvénycikk a magyar állam területén - a "Horvát- és Szlavonországok kivételével" elkövetett bűntettek és vétségek szankcionálására vonatkozó rendelkezéseket tartalmazta. A kódex mellé megalkotásra került az 1879. évi XL. törvénycikk "A kihágásokról". Ez utóbbi törvénycikk 1. §-a szerint "Kihágást képez azon cselekmény, melyet a törvény, ministeri rendelet, a törvényhatóság, vagy törvényhatósági joggal fel nem ruházott szabad királyi város, vagy rendezett tanácssal bíró város által kiadott szabályrendelet, kihágásnak nyilvánít. Ugy a ministeri rendelet, mint a szabályrendeletek csupán valamely rendőri tilalomnak vagy rendelkezésnek megszegését minősíthetik kihágásnak."

A Csemegi kódex háttérjogszabályként funkcionált, hiszen az 1879. évi XL. törvénycikk 12. §-ának rendelkezései szerint a bűntettek és vétségekről rendelkező büntető-törvénykönyv általános határozatai, amennyiben a kihágásokról szóló törvény eltérően nem rendelkezik, ez utóbbiak esetében is alkalmazandók.

A törvénycikk 15. §-a szerint kihágás miatt elzárás és pénzbüntetés kerülhetett kiszabásra - ez utóbbi behajthatatlansága esetén elzárásra került átváltoztatásra -, mellékbüntetésként pedig a Csemegi kódex 60-62. §-aiban foglaltakra visszautalva a mai terminológiával élve foglalkozástól eltiltás és elkobzás.

---

⁷ A Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoportjának 2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37. számú összefoglaló véleménye a Szabálysértési ügyek bírói gyakorlatáról, 2-3. oldal

A törvény - egyebek mellett - büntetni rendelte az állam elleni, a hatóságok és a közcsend elleni, a vallás és annak szabad gyakorlata elleni, pénz- és értékpapírok hamisítására vonatkozó, családi állás elleni, közbiztonság elleni kihágásokat.

A trichotomikus bűncselekményi rendszert az 1950. évi II. törvény (Bta.) hatályba lépésével felváltotta a dichotómia, ugyanis megszüntetésre került a vétség kategóriája.

A szabálysértési jogintézményt az 1953. évi 16. számú törvényerejű rendelet vezette be, ezt követően rövid ideig párhuzamosan élt a kihágás és a szabálysértés, amíg az előbbi jogintézményét az 1955. évi 17. törvényerejű rendelet meg nem szüntette, a kihágások egy részét a bűncselekményekhez, másokat a szabálysértésekhez sorolva.⁸

2. Az 1968. évi I. törvény a szabálysértésekről

Az 1968. évi I. törvény és az egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. (IV. 14.) Korm. rendelet az első kódex jellegű komplex szabályozásként lépett hatályba 1968. október 1-jén.⁹ A törvény a szabálysértés fogalmát nem határozta meg, 1. §-ában csupán úgy rendelkezett, hogy valamely tevékenységet vagy mulasztást törvény, törvényerejű rendelet, kormányrendelet vagy tanácsrendelet nyilváníthat szabálysértéssé.

A 16. § (1) bekezdése alapján a törvény hatályba lépésekor szabálysértés miatt kiszabható büntetés volt a pénzbírság, és jogszabály által meghatározott kivételes esetekben az elzárás. Alkalmazható intézkedés a figyelmeztetés, az elkobzás és a határozat nyilvános közzététele volt.

1990. március 15-ével a törvény módosításra került, ettől kezdve büntetésként elzárás nem volt kiszabható.

---

⁸ A Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoportjának 2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37. számú összefoglaló véleménye a Szabálysértési ügyek bírói gyakorlatáról, 4. oldal 3-4. bek.

⁹ A Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoportjának 2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37. számú összefoglaló véleménye a Szabálysértési ügyek bírói gyakorlatáról, 4. oldal 6. bek.

A törvény fenntartotta a vegyes közigazgatási fórumrendszert. Fennmaradt a rendőrségi és törvényhatósági bíraskodás rendszere, a bírói út alkalmazását azonban kezdetben a jogszabály nem tett lehetővé. Ebből adódóan ugyanaz a szerv látta el a nyomozati cselekményeket, a váddal kapcsolatos feladatokat, és a döntéshozatalt is.¹⁰

A törvény 29. §-a szerint kezdetben szabálysértés miatt első fokon a községi tanács végrehajtó bizottságának (vb) szakigazgatási szerve, a járási, a városi és a városi (fővárosi) kerületi tanács vb igazgatási osztálya járt el, míg másodfokon az előbbi esetben a járási tanács vb igazgatási osztálya, utóbbiban pedig a megyei, a megyei jogú városi és a fővárosi tanács vb igazgatási osztálya.

1991. július 24-től első fokon a községi, városi, megyei jogú városi, fővárosi kerületi jegyző járt el, másodfokon pedig a köztársasági megbízott.

Azzal a problémával kapcsolatban, hogy a bíróság a szabálysértési ügyek elbírálásában nem jut szerephez, az Alkotmánybíróság is kritikát fogalmazott meg, kimondva azt, hogy a magyar jogrendszer nem felel meg a jogállamiság követelményének a szabálysértési jog reformja nélkül. Az Alkotmánybíróság utalt arra, hogy az Európai Emberi Jogi Egyezmény Magyarországon az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetésre került, annak 4. §-ában az Egyezmény 6. Cikk 1. bekezdésében biztosított bírósághoz fordulás jogával kapcsolatban pedig a Magyar Köztársaság a következő fenntartást tette: „A közigazgatási hatóságok előtt szabálysértés miatt folyó eljárásokban Magyarország ez idő szerint nem tudja biztosítani a bírósághoz fordulás jogát, minthogy a hatályos magyar jogszabályok nem tesznek ilyen jogot lehetővé a közigazgatási hatóságok szabálysértési ügyekben hozott jogerős határozatával szemben.”¹¹

2.1. Az 1968. évi I. törvény fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezései

A törvény alapján a szabálysértési rendelkezések alkalmazásában fiatalkorú, aki a szabálysértés elkövetésekor tizennegyedik életévét betöltötte, tizennyolcadik életévét azonban még nem haladta túl.

---

¹⁰ A Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoportjának 2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37. számú összefoglaló véleménye a Szabálysértési ügyek bírói gyakorlatáról, 4. oldal 7. bek.

¹¹ 63/1997 (XII. 11.) Ab határozat 1. pont 1. bekezdés

A törvény 27. §-ának rendelkezései szerint, ha a szabálysértést olyan fiatalkorú követte el, aki tanköteles, vagy rendszeres iskolai oktatásban részesül, a szabálysértés miatt a gyámhatóság védő- és óvóintézkedést alkalmazhat. Pénzbírságot csak arra a fiatalkorúra lehet kiszabni, aki keresettel vagy jövedelemmel rendelkezik. A fiatalkorúra kiszabott pénzbírság elzárásra nem változtatható át.

A fiatalkorúakra alkalmazandó eljárás szabályait a törvény 77-78. §-ai szabályozták. Ezek szerint a szabálysértési hatóság a tanköteles, vagy rendszeres iskolai oktatásban részesülő fiatalkorú ügyét átteszi a gyámhatósághoz, egyúttal közli a szabálysértés elkövetésének körülményeit és a rendelkezésre álló bizonyítékokat.

A szabálysértési hatóság a fiatalkorúval szemben csak tárgyalás alapján szabhatott ki büntetést és alkalmazhat intézkedést. A tárgyalást csak a fiatalkorú jelenlétében volt megtartható.

A fiatalkorú gondozóját (szülőjét, törvényes képviselőjét, a tanulóotthon vezetőjét stb.) a tárgyalásra meg kellett idézni, valamint fel kellett hívni őt arra is, hogy a fiatalkorúval együtt jelenjék meg. A fiatalkorú meghallgatására általában a gondozója jelenlétében kerülhetett sor, a tárgyaláson megjelent gondozót pedig minden esetben meg kellett hallgatni. Ha a gondozó nem jelent meg a tárgyaláson, részére a szabálysértési hatóság a határozatot kézbesítette: ez ellen mind a fiatalkorú gondozója, mind az eljárásban rész vevő gyámhatóság fellebbezhetett. Ha az eljárás alapján a szabálysértési hatóság indokoltnak tartotta, a fiatalkorú érdekében védő-, és óvóintézkedéseket kezdeményezhetett a gyámhatóságnál.

A fentiekből megállapítható, hogy az 1968-as törvény a fiatalkorúakat eltérően kezelte attól függően, hogy az elkövető tanköteles, vagy rendszeres iskolai oktatásban részesül-e. A törvény a gyámhatóságnak jelentős szerepet biztosított a fiatalkorúak szabálysértési felelősségének megállapítása során. A tanköteles fiatalkorú ügyét a szabálysértési hatóság köteles volt áttenni a gyámhatósághoz, másrészt a törvény a gyámhatóságnak fellebbezési jogot biztosított.

1990. március 14. napjáig a törvény lehetőséget adott arra, hogy elzárás büntetés kerüljön kiszabásra arra a fiatakorúra, aki a szabálysértés elkövetésekor tizenhatodik életévét betöltötte. Ezt a rendelkezést 1990. március 15. napjától helyezte hatályon kívül a jogalkotó.

3. Az 1999. évi LXIX. törvény az egyes szabálysértésekről

Az 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban Sztv.) 2000. március 1. napján lépett hatályba. Az Sztv. 166. §-a felhatalmazást adott a Kormánynak arra, hogy a törvényben nem szereplő szabálysértési tényállásokat tartalmazó rendeletet megalkossa. A felhatalmazás alapján 2000. március 1. napján hatályba lépett Az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet.

A törvény preambuluma szerint annak célja, hogy gyors és eredményes fellépést biztosítson azokkal a jogsértő magatartásokkal szemben, melyek a bűncselekményekhez képest enyhébb fokban sértik vagy veszélyeztetik a társadalom általánosan elfogadott együttélési normáit, akadályozzák vagy zavarják a közigazgatás működését, illetve meghatározott tevékenység vagy foglalkozás gyakorlására vonatkozó jogszabályokba ütköznek. E célok megvalósítása érdekében a törvény meghatározza a szabálysértések elkövetése miatt alkalmazható joghátrányokat, e cselekmények elbírálásának rendjét, s ennek keretében azt a jogot, hogy az érintettek az e törvényben meghatározott feltételek mellett bírósághoz fordulhatnak.

Az Sztv. 1. §-ában már meghatározta a szabálysértés fogalmát: az a jogellenes, tevékenységben vagy mulasztásban megnyilvánuló cselekmény, melyet törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet szabálysértésnek nyilvánít, s amelynek elkövetőit az e törvényben meghatározott joghátrány fenyeget.

A törvény 32-34. §-ai szabályozták a szabálysértés miatt eljáró hatóságokat. Ez alapján törvény eltérő rendelkezése hiányában a községi, városi, megyei jogú városi, fővárosi kerületi jegyző járt el, a rendőrség hatáskörébe utalt szabálysértések miatt a rendőrkapitányságok és egyéb rendőri szervek, pénzügyi szabálysértés miatt az illetékes vámhivatal, de egyes esetekben a szabálysértési hatóság jogkörét gyakorolták pl. a határőrség, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat intézetei, a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség, valamint a bányakapitányságok.

A szabálysértési hatóság határozata ellen benyújtott kifogást a helyi bíróság bírálta el, valamint a bíróság járt el első fokon az elzárással is sújtható szabálysértések miatt. A bíróság döntése ellen benyújtott jogorvoslatot másodfokon a megyei bíróság bírálta el. A szabálysértési hatóság eljárása, határozatai és intézkedései ellen emelt ügyészi óvás elbírálása, ha azzal a szabálysértési hatóság nem értett egyet, szintén a helyi bíróság hatáskörébe tartozott.

Mind a törvény, mind a kormányrendelet az egyes szabálysértések mellett - a Btk-hoz hasonlóan - megjelölte a büntetési tételeket.

Elzárással sújtható szabálysértésként szabályozta a törvény az önkényes beköltözés, a rendzavarás, a tiltott kéjtelgés, a veszélyes fenyegetés, a járművezetés az eltiltás tartama alatt szabálysértést, valamint egyes tulajdon elleni szabálysértéseket. A kormányrendelet elzárással sújtható szabálysértést nem tartalmazott.

A törvény hatályba lépésekor a 13. § lehetővé tette elzárás és pénzbírság büntetés, valamint járművezetéstől eltiltás, elkobzás, kiutasítás és figyelmeztetés intézkedések kiszabását. Az ország Európai Unióhoz való csatlakozását követően a kiutasítás intézkedésre vonatkozó rendelkezések hatályon kívül helyezésre kerültek, 2001. január 1. napjától azonban a kitiltás alkalmazhatóvá vált.

3.1. Az 1999. évi LXIX. törvény fiatalokorra vonatkozó rendelkezései

Az Sztv. továbbra is fiatalkorúnak tekintette azt, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem.

A hatályba lépéskor a törvény 15. §-a úgy rendelkezett, hogy nincs helye elzárásnak, ha az eljárás alá vont személy fiatalkorú. A 17. § a tilalmat kiterjesztette a pénzbírság elzárásra történő átváltoztatására is.

Erre tekintettel jelentős változásnak tekinthető, hogy 2010. augusztus 19. napjától a törvény módosításra került, és lehetővé vált elzárás büntetés kiszabása fiatalkorú esetén legfeljebb harminc nap erejéig, ezen kívül a pénzbírság átváltoztatásának tilalma is kikerült a rendelkezések közül.

Az elzárás alkalmazhatóságának bevezetésében szerepet játszott a fiatalkorúak bűnözésére - és a bűnözésre általában - jellemző, rendszerváltoztatás után bekövetkező mennyiségi és minőségi változás. A korábbi időszak kb. 5-10%-os növekedése az 1989-es évet követően mintegy 40%-ra nőtt meg, ami közel 13.000 ismertté vált, fiatalkorúak által elkövetett bűncselekményt jelentett. Ez az arány az 1990-es évek elején még tovább romlott, és volt olyan év, mikor ez a szám a 15.000-et is meghaladta, és csak 1997-től volt megfigyelhető csekély mértékű csökkenés. A népességben belül ráadásul csökkent a fiatalkorúak aránya, ami a statisztikát még kedvezőtlenebbé teszi. Arra tekintettel, hogy a statisztika romlásához a szabálysértések elkövetésében megnyilvánuló normasértések is hozzájárultak, a közbiztonság javítása érdekében szükségessé vált a fiatalkorúak esetén az elzárás büntetés kiszabása tilalmának feloldása - annál is inkább, hogy fiatalkorúval szemben önálló jövedelem vagy vagyon hiányában pénzbírságot kiszabni nem lehetett, ily módon a fiatalkorú által elkövetett szabálysértésnél a hatóságnak alig volt szankcionálási lehetősége.¹²

Az Sztv. csökkentette a gyámhatóság szerepét a szabálysértési eljárásban azzal, hogy a 128. § (3) bekezdésében úgy rendelkezett, hogy a fiatalkorú törvényes képviselőjét a meghallgatásról, illetőleg a tárgyalásról értesíteni kell; amennyiben a törvényes képviselő megjelenésének akadálya van, a gyámhatóság képviselőjét kell a fiatalkorú meghallgatásának időpontjáról értesíteni. Ezen kívül az (5) bekezdés rendelkezései szerint, ha az eljárás alapján a szabálysértési hatóság indokoltnak tartja, a fiatalkorú védelembe vételét kezdeményezheti az elkövető lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjénél.

A törvény 128. § (1) bekezdése a fiatalkorú eljárás alá vont személy meghallgatását kötelezővé tette, ha előreláthatólag pénzbírság kiszabására vagy járművezetéstől eltiltásra kerül sor. A (4) bekezdés szerint a fiatalkorú meghallgatására általában a törvényes képviselője jelenlétében kerül

---

¹² Nagykommentár a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 14. §-ához (Cserép Attila / Fábíán Andrián / Rózsás Eszter)

sor. A tárgyaláson megjelent gondozót a fiatalkorú életviszonyaira nézve minden esetben meg kell hallgatni, aki ezekre a körülményekre nézve a nyilatkozatot nem tagadhatja meg.

A törvény a pénzbírság kiszabására vonatkozó rendelkezéseken nem változtatott, a 29. § alapján fiatalkorúval szemben továbbra is a büntetés kiszabásának feltétele volt, hogy az elkövetőnek önálló keresete (jövedelme) vagy megfelelő vagyona legyen.

A „megfelelő vagyon” fogalmának meghatározására az Sztv. - hasonlóan a Btk.-hoz - nem vállalkozik; annak tartalommal megtöltését az általános élettapasztalatra, a közigazgatási szervek, illetve a bírák gyakorlatára bízta.¹³

3.2. Az Sztv. kritikája - A Magyar Helsinki Bizottság

Az Sztv.-vel kapcsolatban számos kritika fogalmazódott meg, a fiatalkorúakra vonatkozó problémákat a Magyar Helsinki Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) is összefoglalta.¹⁴ Álláspontja szerint a fiatalkorúak elzárása nem egyeztethető össze a Magyarországon az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményrel (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény), emellett ellentétes az ENSZ Közgyűlésének több határozatával és a Gyermekjogi Bizottság vonatkozó átfogó kommentárjával.

Egyebek mellett problémának tekintette a Bizottság, hogy a törvényből hiányoznak az alternatív szankciók és a közvetítői eljárásra utalás lehetősége; hogy az elzárás végrehajtása során a fiatalkorúak a felnőttkorú elkövetőkkel azonos büntetés-végrehajtási intézetben kerülnek elhelyezésre, valamint az Sztv. azon rendelkezéseit, miszerint a fiatalkorúval szemben pénzbírság akkor szabható ki, ha megfelelő jövedelemmel vagy vagyonnal rendelkezik - arra tekintettel, hogy a fiatalkorú tipikusan nem rendelkezik jövedelemmel, a Bizottság ezt nem tartotta valós alternatívának.

---

¹³ Nagykommentár a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 29. §-ához (Cserép Attila / Fábrián Andrián / Rózsás Eszter)

¹⁴ Magyar Helsinki Bizottság: A fiatalkorúak szabálysértési elzárása a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény rendelkezései fényében.

3.2.1. A Gyermekjogi Egyezménybe ütközés

A Gyermekjogi Egyezmény 1. cikke értelmében gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri. Mivel az Sztv. meghatározása alapján fiatalkorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem, így a fiatalkorú eljárás alá vont személy a Bizottság álláspontja szerint az Egyezmény tekintetében gyermeknek minősül, az abban foglalt jogok tehát megilletik.

A Bizottság úgy vélte, hogy a szabálysértési törvény rendelkezései a Gyermekjogi Egyezmény több cikkébe is ütköznek az alábbiak szerint.

A 3. cikk 1. pontja értelmében az Egyezmény alapelve, hogy a szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenkifelett álló érdekét veszik elsősorban figyelembe. A Bizottság álláspontja szerint a törvényhozó az elzárás büntetés alkalmazásával a fenti alapelv be nem tartásával járt el.

Az Egyezmény 28. cikk 1. pontja szerint a részes államok elismerik a gyermeknek az oktatáshoz való jogát, és az e) alpont szerint különösen e jog gyakorlásának fokozatos, az esélyegyenlőség alapján való gyakorlása céljából intézkedéseket tesznek az iskolába járás rendszerességének előmozdítására és a lemorzsolódás csökkentésére.

A Bizottság kiemeli, hogy a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 6. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaságban minden gyermek tanköteles, és a (3) bekezdés értelmében a tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló tizennyolcadik életévét betölti (a jelenleg hatályos, A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 45. § (3) bekezdése szerint a tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható annak a tanítási évnél a végéig, amelyben a huszonharmadik életévét betölti. A tankötelezettség meghosszabbításáról a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója dönt.).

A fiatakorúak tehát amíg tankötelesek, iskolába járnak, szabálysértési elzárás kiszabása esetén azonban a tanulmányok folytatása veszélybe kerülhet. A Bizottság álláspontja szerint az elzárás lehetséges maximális időtartama (halmazati büntetés kiszabása esetén 45 nap) olyan mértékű, amely miatt a fiatakorú jelentős mértékben elmaradhat a tananyag elsajátításával, és hasonló mértékben megnő annak az esélye, hogy évismétlésre kényszerül.

Ugyanakkor az elzárás alatt a fiatakorúak oktatása semmilyen formában nem biztosított, mivel - a Bizottság állásfoglalásának megalkotásakor hatályos - A büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Bv. tvr.) elzárás végrehajtására vonatkozó szabályai (122-125. §) nem tartalmazzák az oktatáshoz való jog biztosításának kötelezettségét, ily módon az elzárás az Egyezmény fenti cikkébe ütközik, mivel épp a rendszerességet veszélyeztető és a lemorzsolódás lehetőségét növelő intézkedés.

A Bizottság kiemeli, hogy a Gyermekjogi Bizottság a fiatakorúak igazságszolgáltatásával foglalkozó 10. sz. átfogó kommentárja 89. bekezdésében hangsúlyozta: a szabadság megvonása esetén a tanköteles korú gyermekek számára biztosítani kell a szükségleteiknek és képességeiknek megfelelő oktatást, olyan formában, amely előkészíti a gyermeket a társadalomba való visszatérésre; emellett ha ez szükséges, a gyermeknek olyan gyakorlati képzésben kell részesülnie, amely felkészíti őt a jövőbeli munkába állásra.

A Bizottság véleménye szerint a fiatakorúak Sztv. szerinti elzárása esetén ezen követelmények egyike sem teljesült a Bv. tvr. fent megjelölt hiányosságai alapján.

A Gyermekjogi Egyezmény 37. cikk b) pontja értelmében az Egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy gyermeket törvénytelenül vagy önkényesen ne fosszanak meg szabadságától. A gyermek őrizetben tartása vagy letartóztatása, vagy vele szemben szabadságvesztés-büntetés kiszabása a törvény értelmében csak végső eszközként legyen alkalmazható a lehető legrövidebb időtartammal. A c.) pont szerint a szabadságától megfosztott gyermekkel emberségesen és az emberi méltóságnak kijáró tisztelettel, életkorának megfelelő szükségleteinek figyelembevételével kell bánni. Különösképpen el kell különíteni a szabadságától megfosztott gyermeket a felnőttektől, kivéve, ha a gyermek mindenképp felett álló érdekében ennek

ellenkezője tűnik ajánlatosabbnak; a gyermeknek, rendkívüli körülményektől eltekintve, joga van levelezés és látogatások útján kapcsolatban maradni családjával.

A Bizottság álláspontja szerint a Gyermekjogi Egyezmény fenti rendelkezései a szabadságelvonás minden formájára érvényesek, így azokra az elzárás szabályozása kapcsán is figyelemmel kell lenni; az Sztv. elzárásra vonatkozó rendelkezései ezért a Gyermekjogi Egyezmény 37. b) és c) pontjaival ellentétesek, mivel az elzárás esetükben nemcsak végső eszközként alkalmazható, és az Sztv. nem biztosítja a fiataikorúaknak a Gyermekjogi Egyezmény szerinti elkülönítését a szabadságelvonás alatt

3.2.2. Az ENSZ közgyűlésének vonatkozó határozataiba ütközés

3.2.2.1. Pekingi Szabályok

A fiataikorúak igazságszolgáltatásában alkalmazandó általános minimumkövetelményekről szóló 1985. november 29-én kelt 40/33-as ENSZ közgyűlési határozat (a továbbiakban: Pekingi Szabályok), illetve az annak cikkeihez fűzött kommentár kimondja, hogy a fiataikorúak igazságszolgáltatása esetében elsődleges cél a prevenció, az ennek során okozott érdeksérelmet pedig minimalizálni kell. Amennyiben mégis beavatkozás szükséges, nem csupán a tett körülményeire és súlyosságára kell tekintettel lenni, hanem a fiataikorú körülményeire és szükségleteire, valamint a társadalmi érdekre is. A fiataikorú személyes szabadságának korlátozására csak gondos mérlegelés után van lehetőség, és időtartamának a lehetséges minimumra kell szorítkoznia, a fiatal jólétének és jövőjének biztosítása mindig fontosabb érdek kell, hogy legyen a pusztá megbüntetésénél.

A fiataikorúak esetében a lehető legszélesebb körben kell alternatív szankciókat alkalmazni, az elzárás csak ultima ratio jellegű lehet.

Fő szabály szerint nem lehet a fiataikorút személyes szabadságától megfosztani; az egyedüli kivétel ez alól, ha súlyos, személy elleni, erőszakos bűncselekményt hajtott végre, vagy ha ismétlődően követ el más súlyos bűncselekményeket, és ilyen esetekben is csak akkor, ha nem mutatkozik más, ennél alkalmasabb eszköz.

A Helsinki Bizottság álláspontja szerint az Sztv. elzárásra vonatkozó rendelkezései a fenti szabályokkal ellentétben állnak.

3.2.2.2. Rijádi Iránymutatások

A Bizottság hivatkozott az 1990. december 14-én elfogadott 45/112-es számú ENSZ közgyűlési határozatra a fiatalkori bűnözés megelőzéséről (a továbbiakban: Rijádi Iránymutatások), melynek 5. cikke arra hívja fel a figyelmet, hogy a fiatalkori bűnözés kezelése során a hangsúlyt a megfelelő szociális környezet biztosításával és az oktatáson keresztül a megelőzésre kell helyezni. A határozat szerint a fiatalok esetében egyes társadalmi normák áthágása általános jelenség, és a felnőtté válási folyamat része, így a normaszegő magatartás legtöbbször a megfelelő érettség elérésével magától megszűnik. Ezen túl visszas a fiatalkorút deviánsnak vagy bűnelkövetőnek bélyegezni, ugyanis ez csak hozzájárul ahhoz, hogy hosszabb távon normaszegő magatartást tanúsítson.

V. A 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

A jelenleg hatályos, többször módosított 2012. évi II. törvény (a továbbiakban Szabs. tv.) 2012. április 15. napján lépett hatályba. A jogalkotó a törvény megalkotásakor és a módosítások alkalmával számos esetben figyelembe vette az Sztv.-vel szemben megfogalmazott kritikákat, így több korábbi probléma orvoslásra került.

A Szabs. tv. a korábbi jogszabályokhoz képest a büntetőjogi és büntető eljárásjogi elemeket erősítette meg a szabálysértés jogterületén, amire tekintettel a Kúria álláspontja szerint a jelenlegi szankciórendszer olyan "kriminális elemeket" tartalmaz, amik megkérdőjelezik a szabálysértési jog közigazgatási büntetőjogként való aposztrofálását.¹⁵

---

15 Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoportjának 2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37. számú összefoglaló véleménye a Szabálysértési ügyek bírói gyakorlatáról, 6. oldal 5. bek.

A törvény céljaként a preambulumban a társadalmi együttélés általánosan elfogadott szabályait sértő vagy veszélyeztető, a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükséges kockázatokkal és veszélyességgel azonban nem rendelkező kriminális cselekmények elleni hatékony fellépést jelölte meg.

A Szabs. tv. változtatott a szabálysértés fogalmán: az 1. § rendelkezései szerint szabálysértés az a törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra. A törvény alkalmazásában az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.

A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságokat a Szabs. tv. 38. §-a nevezi meg, mely körben a 2020-as év hozott változásokat. Ezt megelőzően általános szabálysértési hatóság volt a fővárosi, megyei kormányhivatal; a törvény által a hatáskörébe utalt szabálysértés miatt a szabálysértési hatóság jogkörében a rendőrkapitányság vagy az egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szerv, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve járt el.

A fővárosi és megyei kormányhivatalok működésének egyszerűsítése érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2019. évi CX. törvény 80. §-a a fentieket módosította: 2020. március 1. napjától általános szabálysértési hatóságként a rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervének szabálysértési hatósági feladatok ellátására kijelölt szervei járnak el. A Szabs. tv. által a hatáskörébe utalt szabálysértés miatt a szabálysértési hatóság jogkörében a Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladat- és hatáskörrel rendelkező szerve, a Kormány által kijelölt szerv, valamint az egészségügyi államigazgatási szerv jár el.

Míg korábban a rendőrség hatáskörébe a közrend-közbiztonsági és közlekedési szabálysértések tartoztak, a jogszabálmódosítás óta az igazgatásrendészeti szolgálati ág látja el elsősorban a szabálysértési hatósági feladatokat. A fertőző betegség elleni védekezés elmulasztása a Nemzeti

Népegészségügyi Központ, a sajtórendészeti szabálysértés pedig a fővárosi és megyei kormányhivatalok hatáskörébe került.¹⁶

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogköre nem változott, a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt első fokon pedig változatlanul a járásbíróság jár el.

A bíróság jogköre a Szabs. tv. hatálybalépésével kiszélesült azáltal, hogy bővült az elzárással sújtható szabálysértések köre. Ezek a magánlaksértés, az önkényes beköltözés, a távoltartó határozat szabályainak megszegése, a kötelező tartózkodás szabályainak megszegése, a rendzavarás, a garázdaság, közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése, a tiltott prostitúció, a veszélyes fenyegetés, a felosztatott egyesület tevékenységében való részvétel, a valótlan bejelentés, a hivatalos személy által elkövetett hamis statisztikai adatszolgáltatás, a tulajdon elleni szabálysértés, a közérdekű üzem működésének megzavarása, a korlátozott robbanóanyag-prekurzorral kapcsolatos tevékenység folytatása az eltiltás hatálya alatt, a jogosulatlan vadászat, a tulajdonosi hozzájárulás nélküli építés, valamint 2018. október 15-től az életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése. Az elzárással sújtható szabálysértések köre 2021-ben tovább módosult: új tényállás az engedély nélküli vezetés és a foglalkozás gyakorlása a foglalkozástól eltiltás alatt, a járművezetés az eltiltás hatálya alatt szabálysértés pedig 2021. május 14. napjától a Btk. 239/B. §-ába ütköző bűncselekményként bírálendő el.

A jelenleg hatályos Szabs. tv. újdonsága, hogy ismételt elkövetés esetén szinte bármely tényállás elkövetése miatt kiszabhatóvá válik az elzárás büntetés, ez a rendelkezés pedig a törvény büntetőjogi jellegét erősíti - és a bíróság hatáskörébe tartozó ügyek számát növeli.

A Szabs. tv. további újdonsága, hogy a közérdekű munka büntetés önálló alkalmazását is lehetővé teszi, ezzel jelentősen kibővítve a kiszabható szankciók korábban meglehetősen szűk körét.

A szankciórendszer tehát a Szabs. tv. 7-8. §-ai alapján az alábbiak szerint alakul: büntetésként szabálysértési elzárás, pénzbírság, valamint közérdekű munka szabható ki azzal, hogy elzárás

---

¹⁶ Skorka Tamás János: Az (új) általános szabálysértési hatóság és a pandémia, Belügyi Szemle, 2022/6. szám, 1295. o. 4. bekezdés

mellett közérdekű munka büntetés nem alkalmazható. Fiatalkorú elkövetővel szemben az elzárás próbaidőre felfüggeszthető. Intézkedések a járművezetéstől eltiltás, az elkobzás, a kitiltás, valamint a figyelmeztetés azzal, hogy utóbbi mellett csak elkobzás alkalmazható, az intézkedések azonban egyéb esetekben önállóan, egymás vagy büntetés mellett is alkalmazhatók.

1. A 2012. évi II. törvény fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezései

A Szabs. tv. - az 1968. évi I. törvényhez hasonlóan - a különleges rendelkezések között közös fejezetben tartalmazza a fiatalkorúakra és a katonákra alkalmazandó szabályokat azzal, hogy abban a körben, ahol a törvény eltérő rendelkezést nem tartalmaz, az általános szabályokat kell alkalmazni.

A Szabs. tv. 27. § (1) bekezdésében továbbra sem változtat azon, hogy a törvény alkalmazásában fiatalkorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem.

Az elkövető csak a 14. születésnapjának eltelte után vonható felelősségre, ezen időpont előtt és a 14. születésnapján még gyermekkorúnak tekintendő.¹⁷ A fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezések alkalmazásának van azonban helye, ha 18. életévének betöltése napján követi el a bűncselekményt (illetve a szabálysértést).¹⁸

1.1. A fiatalkorúval szemben kiszabható büntetések és intézkedések

1.1.1. Elzárás

A Szabs. tv. 27. §-a rendelkezik a büntetés kiszabásának általános szabályoktól való eltéréséről fiatalkorúak és katonák esetében.

---

17 BJD 3838. szám

18 BH1987.267.I.

Ez alapján a szabálysértési elzárás leghosszabb tartama fiatalokkal szemben harminc nap, halmazati büntetés esetén negyvenöt nap, szemben a felnőtt korú elkövetővel szemben kiszabható hatvan, illetve kilencven nappal.

Az általános szabályok szerint nincs helye szabálysértési elzárásnak, ha az eljárás alá vont személy a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy, illetve kórházi fekvőbeteg-ellátásban részesül, a várandósság tizenkettedik hetét elérő nő, tizennegyedik életévét be nem töltött gyermekét egyedül nevelő szülő, gyám, fogyatékos, vagy folyamatos ápolást, felügyeletet, gondozást igénylő hozzátartozójáról egyedül gondoskodik.¹⁹

Ezen szabályok a fiatalok elkövetőire is alkalmazhatók, az életkorból adódó korlátokkal (így pl. a fiatalok nyilvánvalóan nem lehet kiskorú gyámja).

1.1.2. Próbaidőre felfüggesztett szabálysértési elzárás

2016. január 1. napján léptek hatályba a szabálysértési elzárás felfüggesztésére vonatkozó rendelkezések, melyeket a Szabs. tv. kizárólag fiatalok elkövetővel szemben enged alkalmazni. A 27/A. § rendelkezései szerint a fiatalokkal szemben kiszabott szabálysértési elzárás büntetés végrehajtása próbaidőre felfüggeszthető, ha - különösen a fiatalok körülményeire és a cselekménye tárgyi súlyára figyelemmel - alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető. A próbaidő tartama egy hónaptól hat hónapig terjedhet, azt hónapokban kell meghatározni.

A szabálysértési elzárás végrehajtása nem függeszthető fel azzal a fiatalokkal szemben, akit a szabálysértés elkövetésének időpontját megelőző három hónapon belül szabálysértési elzárással sújtandó szabálysértés elkövetése miatt jogerősen elmarasztaltak, illetve aki a szabálysértési elzárással sújtandó szabálysértést a szabálysértési elzárás felfüggesztésének próbaideje alatt követte el.

---

¹⁹ Szabs. tv. 10. §

Ha a fiatalkorút többször marasztalták próbaidőre felfüggesztett szabálysértési elzárásra, és a szabálysértési elzárások próbaideje még nem telt el, valamennyi próbaidő párhuzamosan telik.

A felfüggesztett szabálysértési elzárást fogatosítani kell, ha a próbaidő alatt megállapítják, hogy a szabálysértési elzárás végrehajtását valamely kizáró ok ellenére függesztették fel, valamint ha a fiatalkorúval szemben a próbaidő alatt elkövetett szabálysértési elzárással sújtandó szabálysértés elkövetése miatt szabálysértési elzárás büntetést szabtak ki.

A végrehajtásában felfüggesztett szabálysértési elzárás büntetés fogatosítását az előbbi esetben az azt kiszabó bíróság, az utóbbiban a próbaidő alatt elkövetett szabálysértés miatt eljáró bíróság rendeli el.

Amennyiben a próbaidő eredményesen letelt, és ezt követően a fiatalkorú eljárás alá vont személy szabálysértés elkövetése miatt ismételen felelősségre vonásra kerül, a végrehajtásában felfüggesztett elzárást a megelőző két év elkövetései között nem kell figyelembe venni.

A fiatalkorúval szemben kiszabott szabálysértési elzárás büntetés végrehajtásának felfüggesztéséről, illetve a szabálysértési elzárás büntetés fogatosításáról értesíteni kell a fiatalkorú védelembe vétele esetén az ügyében eljáró gyámhatóságot, és - ha a fiatalkorú megelőző pártfogás alatt áll - a gyámhatóság útján a megelőző pártfogót.

A próbaidő eredményes leteltével a végrehajtásában felfüggesztett szabálysértési elzárás büntetést kitöltöttnek kell tekinteni, kivéve, ha az elzárás fogatosítása szükséges.

A büntetés visszatartó erejét az adhatja, hogy amennyiben a próbaidő nem telik el sikeresen, és a fiatalkorú eljárás alá vont személy újabb elzárással sújtható szabálysértést követ el, a kiszabott és felfüggesztett elzárást végre kell hajtani.²⁰ A felfüggesztett elzárás esetében tehát, amennyiben az eljárás alá vont személlyel szemben újabb szabálysértés elkövetése miatt szabálysértési elzárást szab ki a bíróság, elképzelhető, hogy a fiatalkorú 60 napot kénytelen büntetés-végrehajtási

---

²⁰ Bisztriczki László, Kántás Péter: A szabálysértési törvény magyarázata, harmadik, átdolgozott, hatályosított kiadás, HVG Orac, 2017. 114. o. 2. bekezdés

Intézetben tölteni, ami a fiatalkorúval szemben maximálisan kiszabható 45 napot jelentősen meghaladja. Álláspontom szerint azonban ez a gyakorlatban ritkán fordulhat elő, az eljáró bírósági titkár első alkalommal - amikor a figyelmeztetés intézkedés már várhatóan nem járna semmilyen hatással - jellemzően rövidebb, maximum 10 napos elzárást szab ki, melynek a végrehajtását felfüggeszti. Így következő alkalommal, amikor a végrehajtható elzárás kiszabása már nem mellőzhető, a fiatalkorú legfeljebb 40 napot tölt szabálysértési elzárásban.

1.1.3. Pénzbírság, helyszíni bírság

Fiatalkorúval szemben a kiszabható pénzbírság legmagasabb összege ötvenezer forint, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések esetén százezer forint, a helyszíni bírság legmagasabb összege pedig huszonötezer forint.

Kormányrendeletben meghatározott kötelező mértékű pénzbírsággal vagy helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértés elkövetése esetén, ha a kormányrendeletben meghatározott kötelező mérték nem haladja meg a fent meghatározott legmagasabb összeget, akkor a kormányrendeletben meghatározott mértékű, ha pedig az ott meghatározott kötelező mérték azt meghaladja, akkor a meghatározott összeghatáron belüli pénzbírságot vagy helyszíni bírságot kell kiszabni.

Ezen összegek ismételt elkövetés esetén sem emelhetők tovább, arra tekintettel, hogy a törvény a „visszaesőkre” vonatkozó megemelt büntetési tételek alkalmazását fiatalkorúak esetében kizárja.

Fiatalkorúval szemben pénzbírságot vagy helyszíni bírságot csak akkor lehet kiszabni, ha a fiatalkorú annak megfizetését vállalja. Helyszíni bírság törvényes képviselő jelenléte nélkül nem szabható ki.

A fiatalkorúakra is alkalmazhatóak a pénzbírságra vonatkozó általános szabályok, így az, hogy a pénzbírságot meg nem fizetése esetén a bíróság szabálysértési elzárásra változtatja át; a törvény eltérő rendelkezése hiányában az átváltoztatás során ötezer forintként egy napi szabálysértési elzárást kell számítani. A meg nem fizetett pénzbírságnak ötezerrel nem osztható részét nem kell figyelembe venni.

1.1.4. Közérdekű munka

Fiatalkorúval szemben közérdekű munkát akkor lehet kiszabni, illetve a pénzbírság közérdekű munkával történő megváltására vonatkozó rendelkezések akkor alkalmazhatók, ha a határozat meghozatalakor az elkövető betöltötte a tizenhatodik életévét.

Nem lép a meg nem fizetett pénzbírság helyébe szabálysértési elzárás, ha az eljárás alá vont személy az elzárásra vonatkozó, annak alkalmazását kizáró feltételek valamelyikének megfelel, valamint ha azt közérdekű munkával megváltotta.

A szabálysértési hatóság a határozatában, illetve a bíróság a végzésében tájékoztatja az eljárás alá vont személyt a meg nem fizetett pénzbírság közérdekű munkával történő megváltásáról. A tájékoztatásnak ki kell terjednie arra, hogy az eljárás alá vont személy a meg nem fizetett pénzbírságot milyen tartamú közérdekű munkával válthatja meg, valamint arra is, hogy a közérdekű munka végrehajtása céljából az állami foglalkoztatási szervnél jelentkezhet.²¹

A Szabs. tv. 142. §-ának rendelkezései szerint a meg nem fizetett pénzbírság vagy helyszíni bírság - gépjárművezető távollétében kiszabott helyszíni bírság kivételével - közérdekű munkával történő megváltása érdekében az elkövető a törvény eltérő rendelkezése hiányában a pénzbírság, helyszíni bírság befizetésére rendelkezésre álló határidő lejártát követő nyolcadik napig személyesen jelentkezhet a lakóhelye vagy tartózkodási helye, ennek hiányában az elkövetés helye szerint illetékes állami foglalkoztatási szervnél. A határidőben történő személyes jelentkezés elmulasztása esetén a meg nem fizetett pénzbírságot, helyszíni bírságot szabálysértési elzárásra kell átváltoztatni.

1.1.5. Intézkedések

Az intézkedésekre vonatkozóan a Szabs, tv. nem tartalmaz a fiatalkorúakra külön rendelkezéseket, így velük szemben járművezetéstől eltiltás, elkobzás, kitiltás és figyelmeztetés intézkedés is az általános szabályok szerint alkalmazható.

---

²¹ Szabs. tv. 12-13. §

1.2. A közvetítői eljárás

A közvetítői eljárást büntethetőségi akadályként 2007. január 1. óta alkalmazzák a büntetőeljárásban, lehetővé téve a (büntető)jogi útról való elterelést. A jogintézmény a döntéshozatal, a büntetés kiszabásának alternatívájaként 2014. január 1. napjától a szabálysértési eljárásokban is igénybe vehető. A mediáció a büntetőigényről való lemondást jelenti a szabálysértési hatóság vagy a bíróság részéről: a jogalkotó a törvénysértéssel kiváltott konfliktust kívánja kezelni úgy, hogy a szabálysértési hatóságtól vagy a bíróságtól független, harmadik személy bevonásával megállapodás jöjjön létre a szabálysértés következményeinek jóvátételét, a konfliktus rendezését illetően a sértett és az elkövető között. Az ezen megállapodásban foglaltak teljesítése az eljárás alá vont személyt mentesíti a felelősségre vonás alól.²²

A Szabs. tv. a közvetítői eljárás céljaként határozza meg, hogy az a szabálysértés következményeinek jóvátételét és az eljárás alá vont személy jövőbeni jogkövető magatartását segítse elő. A közvetítői eljárásban arra kell törekedni, hogy az eljárás alá vont személy és a sértett között ezen cél elérését elősegítő megállapodás jöjjön létre.²³

"A közvetítői eljárás a megtorló szankciók irányából a helyreállító igazságszolgáltatás felé vezető út egyik jelentős lépcsője."²⁴

A Szabs. tv. rendelkezései szerint amennyiben a közvetítői eljárásra utalás feltételei fennállnak, a szabálysértési eljárást a 82. § (1) bekezdésének c.) pontja alapján határozatban fel kell függeszteni, és az ügyet közvetítői eljárásra utalni.

Az eljárás részletes szabályait a Szabs. tv. 82/A-82/I. §-ai tartalmazzák.

Az ügy közvetítői eljárásra utalására a szabálysértési eljárás alatt egy alkalommal kerülhet sor. Az eljárás megindítására az eljárás alá vont személy vagy a sértett indítványára van lehetőség, a

---

²² Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 82/A. §-ához (Cserép Attila / Fábán Adrián / Rózsás Eszter)

²³ Szabs. tv. 82/A. § (1) bekezdés

²⁴ Bisztriczki László, Kántás Péter: A szabálysértési törvény magyarázata, harmadik, átdolgozott, hatályosított kiadás, HVG Orac, 2017. 291. o. 3. bekezdés

szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés, a közlekedéssel kapcsolatos szabálysértések, valamint a fiatalok által elkövetett bármely szabálysértés miatt, feltéve, hogy az eljárás alá vont személy a szabálysértés elkövetéséért való felelősségét elismerte, vállalja a szabálysértéssel okozott sérelmet a sértett által elfogadott módon és mértékben jóvátenni, mind az eljárás alá vont személy, mind a sértett hozzájárult a közvetítői eljárás lefolytatásához, valamint szubjektív feltétel, hogy a szabálysértés jellegére, az elkövetés módjára és az eljárás alá vont személyre tekintettel a szabálysértési eljárás lefolytatása mellőzhető legyen.

Közvetítői eljárásnak halmazat esetén is helye van, ha az elkövetésben a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés a meghatározó.

Amennyiben a szabálysértési elzárással nem büntethető szabálysértés elkövetésében az eljárás alá vont fiatalok mellett nagykorú személy is részt vett, valamennyi eljárás alá vont személy ügyében alkalmazható a közvetítői eljárás, kivéve, ha valamelyikükkel szemben kizáró ok áll fenn. Ha a kizáró ok a nagykorú személlyel szemben áll fenn, úgy a fiatalokkal szemben elkülöníthető az ügy, fordított esetben azonban a közvetítői eljárás lefolytatásának nincs helye.

Közvetítőként a szabálysértési hatóság vagy a bíróság székhelye szerint illetékes pártfogó felügyelői szolgálat közvetítői tevékenységet végző pártfogó felügyelője járhat el.

Az eljárást elsősorban az különbözteti meg a szabálysértési eljárástól, hogy a közvetítés során a sértett és az eljárás alá vont személy egyenrangú felek, szabadon beszélhetik meg a szabálysértés elkövetése kapcsán keletkezett érzéseiket, azonban bármikor visszavonhatják a részvételre vonatkozó hozzájárulásukat, és minden egyezsége önként kell jutniuk.

Amennyiben a felek az okozott kár megtérítésében vagy a szabálysértés káros következményeinek egyéb módon való jóvátételében azonos álláspontot alakítanak ki, megállapodást kötnek, amelyben a vállalt kötelezettségeknek meg kell felelniük a jogszabályoknak, észszerűnek kell lenniük és nem ütközhetnek a jó erkölcsbe; ezek megvalósulása esetén a közvetítő a megállapodást jóváhagyja. Ha a jóváhagyott megállapodás alapján az eljárás alá vont személy a szabálysértéssel okozott kárt a sértettnek megtérítette vagy a szabálysértés káros következményeit egyéb módon jóvátette, a

közvetítői eljárás befejeződik. A közvetítő ebben az esetben az eljárásról jelentést készít, amelyet megküld a szabálysértési hatóságnak vagy a bíróságnak.

A Szabs. tv. 83. § (1) bekezdésének j.) pontja alapján a szabálysértési eljárást határozattal meg kell szüntetni, ha a közvetítő a közvetítői eljárás eredményes lefolytatásáról tájékoztatta a szabálysértési hatóságot vagy a bíróságot.

A közvetítői eljárásra utalásra tehát felnőttkorú elkövető esetén csak meghatározott tényállások esetén, fiatalkorú eljárás alá vont személy esetében azonban ilyen korlátozás nélkül lehetőség lehet (feltéve természetesen, hogy az adott szabálysértésnek van sértettje). A megkülönböztetés indoka az volt, hogy mind az uniós, mind a nemzetközi jogi szabályozás kiemelt jelentőséget tulajdonít a fiatalkorú elkövetők esetében a jövőbeni jogkövető magatartás elősegítésének.²⁵

A mediáció számos előnnyel jár a fiatalkorú elkövető és a sértett számára is. Az elkövető mindenképp előtt elkerülheti a felelősségre vonást, a szabálysértési eljárásban nem szerepel a felelősség megállapítására vonatkozó bejegyzés, amivel kaphat egy lehetőséget arra, hogy "tisztá lappal" induljon neki felnőtt életének. Elkerülhető az is, hogy bíróság előtt kelljen megjelenni, ami olyan elkövető részére, aki először találkozik az igazságszolgáltatással, nagy traumát jelenthet - igaz, ennek a traumának ugyanakkor jelentős visszatartó ereje is lehet a későbbi elkövetésekre nézve. A közvetítői eljárás során elhangzottakat a közvetítő köteles titkosan kezelni: ez lehetőséget ad mind az eljárás alá vont személy és törvényes képviselője, mind a sértett számára arra, hogy szabadon kimondják véleményüket, a fiatalkorú szembesülhet azzal, hogy a tetteinek más személyekre is kiható következményei vannak. De előnyös az eljárás a sértett számára is, hiszen a szabálysértéssel okozott kár megtérülése jóval valószínűbb, mint a szabálysértési eljárás lefolytatása során. Amennyiben ugyanis a felelősséget a bíróság állapítja meg, a sértettnek keresetszerű kárigényt kell előterjeszteni: ez általában az előkészítő eljárás során nem valósul meg, így amennyiben a bíróság az iratok alapján hoz döntést, a kárigényt kénytelen egyéb törvényes útra utasítani. De még ideális esetben, a kár megfizetésére kötelezés megtörténtével sem biztosított, hogy a sértett a pénzéhez

---

²⁵ Dr. Perényi Nóra: Mediáció a szabálysértési eljárásban, 2017. október 16., 8. o. 2. bek., <http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/114-dr-perenyi-nora-mediacio-a-szabalysertesi> megtekintve: 2022. 08. 03.

jut, hiszen önkéntes teljesítés hiányában kénytelen végrehajtási eljárást kezdeményezni, amelynek szintén költségei vannak, ráadásul nem vezet minden esetben eredményre.

Előnyös végül az eljárás a bíróság számára is, hiszen az ügyteher csökkentésével járhat.

A közvetítői eljárásra utalásról ennek ellenére - tapasztalatom szerint - a bíróság a szabálysértések elenyésző részében tud döntést hozni, főként azért, mert valamely fél a hozzájárulást kifejezetten megtagadja. Ennek ellenére megfelelő alternatívának tartom, arra tekintettel is, hogy a közvetítő részére megküldött ügyek szinte kivétel nélkül eredményesen fejeződnek be.

1.3. A védelembe vétel

A Szabs. tv. 134. §. (6) bekezdése szerint, ha az eljárás alapján a szabálysértési hatóság indokoltnak tartja, a fiatalkorú védelembe vételét kezdeményezheti az erre hatáskörrel rendelkező szervnél.

2015. január 1. napján lépett hatályba a (6a) bekezdés, mely elzárással is sújtható szabálysértés elkövetése miatt eljárás alá vont fiatalkorú, vagy elzárással is sújtható szabálysértési tényállást megvalósított gyermekkorú esetében a szabálysértési hatóság, az előkészítő eljárást lefolytató szerv, vagy a bíróság számára kötelezően írja elő a fiatalkorú, illetve gyermekkorú védelembe vételének kezdeményezését az erre hatáskörrel rendelkező szervnél.

A védelembe vétel részletes szabályait, az annak során megtehető intézkedéseket A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban Gyvt.) tartalmazza.

A Gyvt. 68. § (1)-(3) bekezdései szerint, ha szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a gyámhatóság a gyermeket védelembe veszi.

A gyámhatóság - a gyermekjóléti központ javaslatának figyelembevételével - védelembe veheti továbbá a szabálysértési hatóság értesítése alapján a szabálysértési tényállást megvalósító gyermeket és a szabálysértést elkövetett fiataalkorút, a nyomozó hatóság nyomozást megtagadó határozata alapján a tizennegyedik életévét be nem töltött gyermeket, valamint a rendőrség, az ügyészség, illetve a bíróság jelzése alapján a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt fiataalkorút.

A védelembe vétellel egyidejűleg a gyermek gondozásának folyamatos segítése és ellátásának megszervezése, a szülői nevelés támogatása érdekében a gyámhatóság felhívja a gyermekjóléti központot a védelembe vételhez kapcsolódó gyermekjóléti szolgáltatási feladatok esetenmenedzselésének ellátására és a veszélyeztetettség okának megszüntetése érdekében intézkedést tesz (pl. magatartási szabályokat állapít meg a gyermek számára a kifogásolt magatartás megszüntetése érdekében, figyelmezteti a szülőt helytelen életvezetésének, magatartásának következményére, és felszólítja annak megváltoztatására, figyelmezteti továbbá a szülőt az esetleges jogkövetkezményre, stb.).

A védelembe vétel nem érinti a szülő felügyeleti jogát a Gyvt. 68. § (6) bekezdése szerint.

A 68/D. § alapján a gyámhatóság a bűncselekmény vagy a szabálysértési hatóságnak a szabálysértés elkövetéséről tájékoztató, a gyámhatóság felé tett jelzését követően megkeresi a pártfogó felügyelői szolgálatot környezettanulmány és a gyermek veszélyeztetettségének bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelése beszerzése céljából.

A pártfogó felügyelői szolgálat és a gyermekjóléti központ együttműködik a környezettanulmány és a kockázatértékelés elkészítésében, beszerzésében.

A gyámhatóság a környezettanulmány és kockázatértékelés alapján a védelembe vétellel egyidejűleg, vagy a már fennálló védelembe vétel mellett a bűnismétlés megelőzése érdekében a gyermek bűnmegelőzési szempontú veszélyeztetettségének magas foka esetén elrendeli a gyermek megelőző pártfogását, kötelezi a gyermeket és a szülőt vagy más törvényes képviselőt a megelőző pártfogó felügyelővel való együttműködésre, a vele történő, és az általa meghatározott

időközönként történő személyes találkozásra és a megállapított magatartási szabályok betartására. A gyermek bűnmegelőzési szempontú veszélyeztetettségének legalább közepes foka esetén a gyámhatóság a szülő vagy más törvényes képviselő kérelmének, a gyermekjóléti központ javaslatának és az eset összes körülményének figyelembevételével dönt a megelőző pártfogás mellőzéséről vagy a fenti intézkedések alkalmazásáról.

Ha a megelőző pártfogás mellőzésre kerül, a gyámhatóság a döntését fél év múlva hivatalból felülvizsgálja. Ha a felülvizsgálat során a gyámhatóság azt észleli, hogy a bűnismétlés kockázata hátrányosan megváltozott, a gyámhatóság megkeresheti a pártfogó felügyelői szolgálatot ismételt kockázatértékelés elkészítése érdekében.

A magatartási szabályok kiterjedhetnek különösen annak meghatározására, hogy a megelőző pártfogás alatt álló gyermek kivel tarthat kapcsolatot, hol és milyen tevékenységgel töltheti a szabadidejét, életvezetése szempontjából milyen változtatások indokoltak és ezek megvalósulásához milyen feladatokat kell kitűzni.

A megelőző pártfogás keretében a gyámhatóság a pártfogó felügyelői szolgálatnál kezdeményezheti a külön jogszabályban meghatározott viselkedéskorrekciós esetkezelési módszerek alkalmazását.

A gyámhatóság kérelemre, valamint hivatalból legalább évente felülvizsgálja a gyermek védelembé vétele és megelőző pártfogása fenntartásának indokoltságát. A megelőző pártfogó felügyelő akkor javasolhatja a megelőző pártfogás megszüntetését, ha a gyermek legalább fél éve fennálló megelőző pártfogása eredményesen eltelt, célja megvalósult és a gyermek magatartása kedvező irányba változott.

A gyámhatóság haladéktalanul megteszi a szükséges intézkedést, ha a megelőző pártfogással a gyermek veszélyeztetettségét megszüntetni nem lehet, és alaposan feltételezhető, hogy segítséggel sem biztosítható a gyermek családi környezetben történő megfelelő gondozása, nevelése.

A 78. § (1) bekezdés a) pontja szerint A gyámhatóság a gyermeket nevelésbe veszi, ha számára családbafogadó gyám rendelésére nem kerülhet sor, és a gyermek fejlődését családi környezete

veszélyezteteti, és veszélyeztetettségét az alapellátás keretében biztosított szolgáltatásokkal, valamint a védelembé vétellel nem lehetett megszüntetni, illetve attól eredmény nem várható, továbbá, ha a gyermek megfelelő gondozása a családján belül nem biztosítható.

A 69. § (2) bekezdése értelmében a védelembé vétel a gyermek nagykorúvá válásával megszűnik.

1.4. Bíróság elé állítás

Az 1999. évi LXIX. törvény gyorsított bírósági eljárásra vonatkozó szabályait a Szabs. tv. is átvette, az elnevezés azonban - a büntetőeljáráshoz közelítve - megváltozott.

A Szabs. tv. 124.-126. §-ai rendezik a bíróság elé állítás szabályait, melyre szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt őrizetbe vett személlyel szemben van lehetőség. Az eljárás - külön kizáró rendelkezések hiányában - fiatalkorú eljárás alá vont személyekkel szemben is lefolytatható.

A Szabs. tv. 73. § (1) bekezdése alapján a rendőrség szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén a tetten ért eljárás alá vont személyt veheti őrizetbe abból a célból, hogy vele szemben a gyorsított bírósági eljárás lefolytatható legyen (a törvény tehát ebben az esetben az Sztv. terminológiáját használja a bíróság elé állítás kapcsán). A tettenérésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a szabálysértés helyszínéről elmenekült elkövetőt a rendőrség az elkövetéstől számított negyvennyolc órán belül elfogja. A szabálysértési őrizetet rendőrségi fogdán kell végrehajtani.

Az őrizetbe vétel abban az esetben sem kötelező, ha feltételei fennállnak, az azt elrendelő szerv ugyanis az elkövetett cselekmény tárgyi súlyának, az elkövetés körülményeinek, valamint az eljárás alá vont személy személyi körülményeinek és előéleti adatainak mérlegelését követően dönthet arról.

Az eljárás sajátossága, hogy a rendőrség gondoskodik a sértett értesítéséről, a bizonyítási eszközök rendelkezésre állásáról, valamint meghatalmazás hiányában ügyvéd kirendeléséről, akinek a jelenléte ugyanis a tárgyaláson kötelező.

A törvény rendelkezései szerint a tárgyaláson a rendőrség képviselője az iratokat és a tárgyi bizonyítási eszközöket a bíróságnak átadja, majd a feljelentést szóban terjeszti elő, valamint javaslatot tesz a büntetés mértékére. Korábban a gyakorlatban az iratok átadása a tárgyalást megelőzően történt meg, hogy az eljáró bírósági titkár azokat időben megismerhesse. 2018. január 1-től a rendőrség és a bíróság között az elektronikus kapcsolattartás kötelező, így az iratok átadására a tárgyaláson lehetőség sincs.

Ha a tárgyalás megtartásának nincs akadálya - így az őrizetbe vétel feltételei fennállnak, az ügyvéd jelen van, és az őrizetbe vételtől számított 72 óra nem telt el -, a bíróság a feljelentés előterjesztése után meghallgatja az eljárás alá vont személyt, szükség esetén a sértettet, illetve a tanúkat. Ezt követően végzéssel megszünteti a szabálysértési eljárást, vagy megállapítja az eljárás alá vont személy felelősségét és büntetést szab ki, illetve intézkedést alkalmaz, rendelkezik a szabálysértési költség viseléséről és - ha annak e törvényben meghatározott feltételei fennállnak - az eljárás alá vont személyt a szabálysértéssel okozott kár megtérítésére kötelezi.

A Szabs. tv. bíróság elé állításra vonatkozó rendelkezései 2019. augusztus 17. napján kibővültek: a 124. § (3a) bekezdése szerint a bíróság - a fiatalkorú eljárás alá vont személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete érdekében - a tárgyalásról, vagy annak meghatározott részéről a nyilvánosságot kizárhatja.

1.5. A fiatalkorúakkal szemben lefolytatott szabálysértési eljárásra vonatkozó egyéb rendelkezések

1.5.1. A Szabs. tv. egyéb, eljárási szabályai

A Szabs. tv. 134. §-a határozza meg a fiatalkorúval szemben lefolytatott eljárás célját, és annak feltételeit. Ez alapján a szabálysértési eljárást az életkori sajátosságainak figyelembevételével és úgy kell lefolytatni, hogy elősegítse a fiatalkorúnak a törvények iránti tiszteletét. Az elkövetővel szemben alkalmazott büntetés vagy intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjen és a társadalom hasznos tagjává váljon.

Ha az eljárás adatai alapján a fiatalkorúval szemben előreláthatólag szabálysértési eljárás, közérdekű munka vagy pénzbírság kiszabására kerül sor, a meghallgatásától nem lehet eltekinteni.

Az Sztv.-hez képest változás tehát, hogy járművezetéstől eltiltás az eljárás alá vont személy meghallgatása nélkül is kiszabható. Büntetések kiszabása esetében azonban ettől nem lehet eltekinteni, már csak azért sem, mert közérdekű munka és pénzbírság kiszabását megelőzően a fiatalkorú nyilatkozatának beszerzése szükséges abban a körben, hogy a közérdekű munka kiszabását vállalja-e, illetve a pénzbírság kiszabásához hozzájárul-e.

A fiatalkorú törvényes képviselőjét, gondozóját a meghallgatásról, illetve a tárgyalásról azzal a felhívással kell értesíteni, hogy a fiatalkorú megjelenéséről gondoskodják. Amennyiben a törvényes képviselő megjelenésének akadálya van, a gyámhatóság képviselőjét kell a fiatalkorú meghallgatásának időpontjáról értesíteni.

A gyámhatóság szerepe tehát továbbra is másodlagos, az Sztv.-hez hasonlóan a Szabs. tv. is csak a törvényes képviselő akadályoztatása esetére írja elő kötelezettségként a gyámhatóság képviselőjének értesítését.

A fiatalkorú meghallgatására a törvényes képviselője jelenlétében kerül sor, kivéve, ha a törvényes képviselő a szabálysértést a fiatalkorúval együtt követte el, vagy érdekei a fiatalkorú érdekeivel egyébként ellentétesek; ha a törvényes képviselő a jogainak gyakorlásában akadályozva van; ha a fiatalkorúnak nincs törvényes képviselője, vagy nem állapítható meg, hogy ki a törvényes képviselője. Ezekben az esetekben a gyámhatóság eseti gyámot rendel ki. A tárgyaláson megjelent gondozót a fiatalkorú életviszonyaira nézve minden esetben meg kell hallgatni, aki ezekre a körülményekre nézve a nyilatkozattételt nem tagadhatja meg. A fiatalkorú törvényes képviselője vagy gondozója részére a végzést, illetve határozatot kézbesíteni kell azzal, hogy a határozattal szemben jogorvoslattal élhet.

A Szabs. tv. 134. § (7) bekezdésének rendelkezései szerint abban az esetben, ha a szabálysértési hatóság vagy a bíróság meghallgatás nélküli eljárásban hoz határozatot, fiatalkorúval szemben csak intézkedés alkalmazható.

A (8) bekezdés szerint tizennegyedik életévét be nem töltött, valamint fiatalkorú személyt törvényes képviselőjének jelenlétében és csak akkor lehet szembesíteni, ha a szembesítés benne nem kelt félelmet. Ezen szabály tehát nem csak a fiatalkorú eljárás alá vont személyre vonatkozik, hanem az eljárás valamennyi résztvevőjére. A kérdés megítélése szubjektív, valamint felvetheti azt a problémát is, hogy a félelemkeltés fennállásának megállapítása nem súrolja-e a szakkérdés határát.²⁶

A 71. § (5) bekezdése szerint a törvényben meghatározott figyelmeztetéseket a fiatalkorú korára, érettségére figyelemmel, számára érthető módon kell megfogalmazni.

1.5.2. Telekommunikációs eszköz útján történő meghallgatás

A Szab. tv. 2018. október 15. napján hatályba lépett módosítása a szabálysértések körébe iktatta az életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértését. A Szabs. tv. 178/B. § (16) bekezdése úgy rendelkezett, hogy ha a technikai feltételek biztosítottak, akkor a bírósági eljárásban az elkövető jelenléte telekommunikációs eszköz útján is biztosítható.

A részletszabályok később, 2019. január 1-jén léptek hatályba, azokat jelenleg a törvény 126/B. §-a tartalmazza.

Ez alapján a bíróság - a technikai feltételek rendelkezésre állása esetén - elrendelheti az elkövető telekommunikációs eszköz útján történő meghallgatását. A büntetőeljárástól eltérően tehát a szabálysértési eljárásban jelenleg kizárólag az eljárás alá vont személy meghallgatása érdekében rendelhető el a telekommunikációs eszköz használata, az elkülönített helyszínen azonban nem csak ő tartózkodhat: jelen lehet még jogi képviselője, törvényes képviselője vagy képviselője, a rendőrség képviselője, az elkövető őrzését ellátó személy, a szakértő, a tolmács, illetve a telekommunikációs eszköz működését biztosító személyzet. Az elkövető befolyásmentes

---

²⁶ Bisztriczki László, Kántás Péter: A szabálysértési törvény magyarázata, harmadik, átdolgozott, hatályosított kiadás, HVG Orac, 2017. 465. o. 1. bekezdés

közreműködésének biztosítása érdekében a fenti személyi körön kívül más az elkülönített helyszínen nem lehet jelen.²⁷

A telekommunikációs eszköz használatának elrendelése történhet hivatalból vagy kérelemre, ez utóbbi esetben az indítvány elutasítása, vagy a telekommunikációs eszköz használatának elrendelése ellen nincs helye jogorvoslatnak; a bíróság az előkészítő eljárást lefolytató rendőri szerv útján haladéktalanul közli a telekommunikációs eszköz használatával kapcsolatos döntését.

Amennyiben a bíróság a telekommunikációs eszköz használata mellett dönt, úgy a bírósági tárgyalás kitűzött, illetve az előkészítő eljárást lefolytató rendőri szerv által megjelölt (elkülönített) helyszín között az összeköttetés közvetlenségét és kölcsönösségét kép- és hangfelvétel továbbítása biztosítja.

A telekommunikációs eszköz útján történt meghallgatásról jegyzőkönyv készül, melynek tartalmi elemeit a Szabs. tv. 126/B. § (7) bekezdése rögzíti. Ezen kívül az elkészült felvétel is rögzítésre kerül.

Telekommunikációs eszköz útján természetesen nem csak a fiatalokú elkövető hallgatható meg, azonban számukra különösen jelentős előnye lehet az, hogy megkíméli az eljárás alá vont személyt attól, hogy a bíróság épületében - őrizetbe vétele esetén bilincsből, rendőrök által kísérve - meg kelljen jelennie. Figyelemmel arra, hogy a bíróságra kísérésre nincs szükség, az őrizetben töltött idő is csökkenthető, hiszen a bíróság elé állításra hamarabb sor kerülhet.

1.5.3. Kapcsolódó jogszabály rendelkezései

2019. július 17. napján a fiatalokúakra vonatkozó szabályozás tovább bővült. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény végrehajtásával kapcsolatos rendelkezésekről, valamint ahhoz kapcsolódó egyes rendeletek módosításáról szóló 22/2012. (IV. 13.) BM rendelet 10/A. §-a korábban is tartalmazta az eljárás alá

---

²⁷ Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 126/B. §-ához (Cserép Attila, Fábán Adrián, Rózsás Eszter)

vont személy tájékoztatásával kapcsolatos rendelkezéseket, ez azonban kiegészült a fiatalok speciálisabb eljárási helyzetére tekintettel. A 10/C. §-ban foglaltak szerint a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés elkövetésén tetten ért fiatalok az előkészítő eljárás lefolytatására jogosult szervhez történő előállításakor, de legkésőbb az eljárás alá vont személyként történő meghallgatásakor haladéktalanul írásban, az általa értett nyelven egyszerűen, közérthető módon tájékoztatni kell az előkészítő, valamint a bírósági eljárás során, illetve a jelenlétében lefolytatandó eljárási cselekményeken törvényes képviselője, jogi képviselője vagy képviselője jelenlétének jogáról, melynek érdekében azok időpontjáról és helyszínéről értesítik, a tárgyaláson való jelenléte jogáról, az előállítás, a szabálysértési őrizet és a szabálysértési elzárás esetén alkalmazandó különleges bánásmódhoz való jogáról, különösen a fogvatartás során a felnőtt korúaktól való elkülönítésre vonatkozóan; szabálysértési őrizetbe vétele esetén a kirendelt ügyvéd eljárása során felmerült költségek megfizetése alóli mentesség jogáról, orvosi vizsgálata képviselője általi kezdeményezésének jogáról, az orvosi vizsgálathoz és egészségügyi ellátáshoz való jogáról, illetve az előbbiek megsértése esetén biztosított, a Szabs. tv. szerinti panaszjogról.

A tájékoztatót a fiatalok eljárás alá vont személlyel egyidejűleg a jelen lévő képviselőjének - ide nem értve a jogi képviselőt - is át kell adni.

A BM rendelet záró rendelkezései szerint a 10/C. § a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló, 2016. május 11-i (EU) 2016/800 európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. és 5. cikkének való megfelelést szolgálja.²⁸

1.5.4. A fiatalok az egyes szabálysértések körében

A Szabs. tv. ötödik, egyes szabálysértésekről szóló „különös” része 2020. augusztus 1. napjától kiegészült egy, a fiatalokra vonatkozó büntethetőséget kizáró okkal. A 172. §-ba ütköző tiltott prostitúció szabálysértés esetén nem büntethető a szexuális szolgáltatásra felajánkozás tilalmának megszegése miatt az elkövető, ha a cselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévét nem töltötte be. Ha a helyszínen kétséget kizáróan megállapítást nyer, hogy a szexuális szolgáltatásra felajánkozás tilalmát megszegő személy a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, a szabálysértési

---

²⁸ 22/2012. (IV. 13.) BM rendelet 41/A. § (3) bekezdés

eljárás megindításának vele szemben nincs helye - őt az előkészítő eljárásban tanúként kell meghallgatni, ha ez a tényállás tisztázásához szükséges. Ha megállapítást nyer, hogy a szexuális szolgáltatásra felajánkozás tilalmát megszegő személy a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, a rendőrség - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény alapján - a fiatalkorú védelmében azonnal végrehajtható általános védelmi intézkedést hoz, amely döntéséről értesíti a gyámhatóságot, valamint gondoskodik az elhelyezéséről vagy a szállításáról.

Ez a szabályozás azt célozza, hogy a fiatalkorú ne legyen kitéve további, a testi, szellemi és erkölcsi fejlődését akadályozó szexuális kizsákmányolás veszélyének.²⁹

A fiatalkorúak ezen kívül a különös rész egy tényállásában kerülnek megemlítésre: a törvény 200. §-ában szabályozott szeszesital-árusítás, -kiszolgálás és -fogyasztás tilalmának megszegése szabálysértést követi el az is, aki közterületen vagy nyilvános helyen fiatalkorút szándékosan lerészegít.

2. A Magyar Helsinki Bizottság által felvetett egyes problémák megoldása

A Bizottság által kiemelten kezelt, és általam korábban ismertetett több problémakör a jogszabályi változásokra tekintettel megoldódni látszik.

Kritikaként fogalmazta meg a Bizottság az alternatív szankciók és a közvetítői eljárás hiányát. 2014. január 1. napjával hatályba léptek a Szabs. tv. közvetítői eljárásra vonatkozó rendelkezései, így a szabálysértési felelősség megállapítása helyett egy alternatív lehetőség már létezik.

Kifogásolta a Bizottság az Sztv. azon rendelkezéseit, miszerint a fiatalkorúval szemben pénzbírság akkor szabható ki, ha megfelelő jövedelemmel vagy vagyonnal rendelkezik. A Szabs. tv. hatályos rendelkezései csupán a fiatalkorú hozzájárulását írják elő, mint a pénzbírság kiszabásának feltételét, így a felvetett probléma a továbbiakban nem releváns - annak ellenére, hogy a pénzbírság továbbra sem jelent valós alternatívát az elzárás kiszabásának elkerülése érdekében.

---

²⁹ Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 172. §-ához - Cserép Attila / Fábian Adrián / Rózsás Eszter

Problémaként vetette fel a Bizottság azt, hogy az Sztv. alapján azok a fiatalok, akiket elzárással sújtanak, a felnőtt korúakkal azonos büntetés-végrehajtási intézetbe kerülhetnek, jóllehet őket el kell egymástól különíteni. A Bv. tv. ugyanis úgy rendelkezett, hogy az elzárást büntetés-végrehajtási intézetben, egyes esetekben pedig rendőrségi fogdában hajtják végre, és az Sztv. sem határozott meg ettől eltérő szabályokat; csupán azt írta elő, hogy a fiatalokat a felnőtt korúaktól el kell különíteni. Így nem volt biztosított, hogy az elzárásukat töltő fiatalokat javítóintézetben vagy fiatalok büntetés-végrehajtási intézetében tartsák fogva.

A felvetett probléma enyhült A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban Bv. tv.) hatálybalépésével. A jelenleg hatályos rendelkezések szerint az elzárásra ítélték és a szabálysértési elzárást töltő elkövetők együtt helyezhetők el. Az elzárás végrehajtása során el kell különíteni a fiatalokat a felnőtt korúaktól.³⁰

A szabadságvesztés, az elzárás, a rendbírság helyébe lépő elzárás, a letartóztatás és a szabálysértési elzárás végrehajtását fogantató büntetés-végrehajtási intézetek kijelölésének szabályairól szóló 16/2018. (VI. 7.) BM rendelet 16. § (1) bekezdése, valamint az 5. melléklet szerinti táblázat 3. sora szerint a fiatalok szabálysértési elzárását, ha azt büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani, a fiatal lakóhelyéhez legközelebbi büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani.

Ez az intézet fiatalok férfiak esetében a Tököli Fiatalok Büntetés-végrehajtási Intézete, fiatalok nők esetében a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, mind fiatalok férfiak és nők esetében a Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet telephelyeként működő Fiatalok Regionális Büntetés-végrehajtási Intézete lehet Kecskeméten.

A jogszabályi változás ellenére a Bizottság továbbra is kritikaként fogalmazza meg, hogy a szabálysértési elzárást büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani, kizárt annak

---

³⁰ Bv. tv. 273. § (4)-(5) bek.

javítóintézetben történő végrehajtása, holott a fiatalkorúak fogvatartása esetén ez a lehető legenyhébb, kifejezetten a fiatalkorúak számára kialakított forma.³¹

Szintén a Bv. tv. hatályba lépésével rendeződött a Bizottság által felvetett azon probléma, miszerint a tanköteles fiatalkorú részére az oktatásban való részvétel az elzárás büntetés kitöltése során nem biztosított. A 274. § (3) bekezdés f.) pontja alapján az elzárásra ítélt köteles tankötelezettsége esetén általános iskolai tanulmányokat folytatni. A 433. § (1) bekezdése alapján a szabálysértési elzárás végrehajtására az elzárás végrehajtására vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

VI. A szabálysértési jog fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezéseinek kérdései, problémái

1. A fiatalkorú eljárás alá vont személlyel szemben kiszabható büntetések rendszere

A Szabs. tv. - elődeitől eltérően - lehetőséget ad arra, hogy fiatalkorú eljárás alá vont személlyel szemben a bíróság bármely, törvény által szabályozott büntetést kiszabja. Ez azonban csupán elméleti lehetőség; az elkövető hozzájárulása nélkül vele szemben büntetések közül csupán az elzárás, és a felfüggesztett elzárás kerülhet alkalmazásra. Az alábbiakban az egyes büntetésekkel kapcsolatban felvethető kérdéseket, problémákat tekintem át.

1.1. Pénzbírság

A fiatalkorúval szemben pénzbírság abban az esetben szabható ki, ha az elkövető annak megfizetését vállalja.³² A korábbi szabályozástól eltérően tehát a bíróság nem mérlegelheti, hogy a fiatalkorú rendelkezik-e megfelelő jövedelemmel vagy vagyonnal; amennyiben a büntetés megfizetését az eljárás alá vont személy nem vállalja, az vele szemben nem szabható ki. Figyelemmel arra, hogy a pénzbírság a leggyakrabban kiszabásra kerülő büntetés szabálysértési ügyekben, a törvény a bíróság kezét jelentősen megköti ebben a körben.³³ Érthető és méltányos, ha

---

³¹ A Magyar Helsinki Bizottság jelentése a fiatalkorúak BV. Intézetében 2016. augusztus 2-án tett látogatásról, 3. oldal 2. bek., https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC_jelentes_Tokol_elzaras_2016_08_02.pdf, megtekintve: 2022. 08. 03.

³² Szabs. tv. 27. § (3) bekezdés

³³ <https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=https%3a%2f%2fbsr-sp.bm.hu%2fSzabalysertesek%2fKiszabott+szankci%c3%b3k.xlsx> megtekintve: 2022. 08. 03.

egy tanulmányait végző, jövedelemmel nem rendelkező fiatalkorúval szemben pénzbírság nem kerülhet kiszabásra, azonban a tankötelezettség határának leszállításával előfordulhat, hogy egy, egyébként megfelelő jövedelemmel rendelkező eljárás alá vont személlyel szemben válik kiszabhatatlanná a büntetés.

A pénzbírság egyik előnye abban is rejlik, hogy az eljárás alá vont személy döntésétől függően az megváltható közérdekű munkával - meg nem fizetése esetén pedig akár elzárással is - így a legnagyobb mozgásteret ez biztosítaná a szabálysértés fiatalkorú elkövetője részére.

1.2. Közérdekű munka

A Szabs. tv. 27. § (5) bekezdése szerint fiatalkorúval szemben közérdekű munkát akkor lehet kiszabni, illetve a nem teljesített közérdekű munka elzárásra akkor változatható át, ha a határozat meghozatalakor az eljárás alá vont személy betöltötte a tizenhatodik életévét.

A 104. § (3) bekezdésben szereplő, a közérdekű munkára vonatkozó általános szabályok szerint a meghallgatás során az eljárás alá vont személyt - ha a közérdekű munka végrehajtásához szükséges feltételek fennállnak - nyilatkoztatni kell arról, hogy hozzájárul-e a közérdekű munka kiszabásához. A hozzájárulás megtagadása kizárja a közérdekű munka kiszabását.

Amennyiben tehát a fiatalkorú eljárás alá vont személy a határozat meghozatalakor 16. életévét nem töltötte be, vagy azt betöltötte ugyan, de közérdekű munka kiszabásához nem járul hozzá, a bíróságnak nincs más lehetősége, mint elzárás büntetés kiszabása, amennyiben figyelmeztetés intézkedés alkalmazására már nem lát lehetőséget, a fokozatosság elve tehát nem érvényesülhet.

1.3. Szabálysértési elzárás

Az 1999. évi LXIX. törvény 2010 óta teszi lehetővé elzárás büntetés kiszabását fiatalkorú elkövetővel, mely szabályozást a Szabs. tv. is átvette.

A szabályozás - hatályba lépésétől kezdve - számos vita tárgyát képezte, annak létjogosultságával az Alkotmánybíróság is foglalkozott.

1.3.1. Az Alkotmánybíróság 3142/2013. számú határozata

Az Alkotmánybíróság 3142/2013. Ab. határozatában utólagos normakontroll eljárás keretében vizsgálta a szabálysértési törvény elzárásra vonatkozó rendelkezéseit. Az indítványozó dr. Szabó Máté, az alapvető jogok biztosa volt, aki az Alkotmánybíróságtól a fiatalkorúak szabálysértési őrizetbe vételét és elzárását lehetővé tevő előírások megsemmisítését kérte, mert álláspontja szerint sérül a fiatalkorúak szabadsághoz és személyi biztonsághoz való joga, valamint a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga. Kérelmében nagyrészt maga is a Helsinki Bizottság korábban említett kifogásaira hivatkozott.

Az Alkotmánybíróság a felvetett kérdésekkel kapcsolatban megkereste a Belügyminisztert, aki az ombudsman indítványában foglaltakkal és az általa felvetett aggályokkal nem értett egyet. Álláspontja szerint az elzárás fiatalkorúakkal szemben történő kiszabásának lehetővé tétele a személyes szabadsághoz való alapjogot ugyan korlátozza, ez a korlátozás azonban feltétlenül szükséges és arányos. A miniszter kiemelte, hogy a közbiztonság javítása érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról szóló 2010. évi LXXXVI. törvény megalkotására azért volt szükség, mert a szabálysértési szankciórendszerre vonatkozó korábbi szabályozás nem tette lehetővé a fiatalkorúakkal szembeni hatékony fellépést.

A miniszteri válasz részletes statisztikai adatokat közöl a fiatalkorúak által elkövetett szabálysértések számának, illetőleg a tulajdon elleni szabálysértések arányának alakulásáról a 2006-2010. közötti időszakra vonatkozóan. Ez alapján a fiatalkorúak által elkövetett tulajdon elleni szabálysértések aránya tartósan 70 % körül alakul az elkövetett szabálysértések között, emelkedő tendencia mellett. Kiemelte továbbá, hogy pénzbírság kiszabására ritkán került sor, annak behajtása az esetek többségében nem vezetett eredményre, így a szabálysértési szankciók a törvénymódosítást megelőzően nem rendelkeztek preventív hatással. A miniszter megjegyezte azt is, hogy Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságától (BVOP) kapott hivatalos adatok szerint a 2012. április 15. és 2012. december 31. napja közötti időszakban összesen 24 fiatalkorúval szemben hajtottak végre szabálysértési elzárást, a fiatalkorúak és felnőtt fogvatartottak elkülönítése biztosított, az életkori sajátosságoknak megfelelő elhelyezéssel kapcsolatos speciális követelményeket az egyes intézetek teljesíteni tudják.

Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az elzárásra vonatkozó rendelkezések ellentétesek-e az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével (az alapjogi korlátozások általános szabályai), valamint a IV. cikk (1) bekezdésével (a személyi szabadság korlátozása).

Arra tekintettel, hogy a szabálysértési elzárás alkalmazhatóságát, kiszabásának feltételeit és módját, valamint az eljárás menetét, az eljárás alá vont személy és az eljárás egyéb szereplőinek jogait, továbbá az esetleges jogsértésből fakadó igény érvényesítésének lehetőségét és mikéntjét törvény határozza meg, az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a vizsgált szabályozás az alaptörvényi rendelkezéseknek megfelel. Megállapította, hogy az elzárás kiszabásának lehetővé tételét a jogalkotó részéről a fiatalokéknak a társadalmi együttélés legalapvetőbb szabályaival, a már gyermekkorban is követendő morális normákkal kapcsolatos hozzáállása tette indokolttá. Azon tényállások, amelyek tekintetében a szankció alkalmazását a törvény egyáltalán lehetővé teszi, a társadalmi együttélés legalapvetőbb szabályainak a betartására köteleznek, mely előírások ismerete és betartása nem csupán a nagykorú személyektől, hanem a 14. életévüket betöltött fiatalokéktól is alappal elvárható. Ezzel szemben a fiatalokéknak törvényekkel szembeni tisztelete súlyosan romlott, ami a normakövető felnőtté válás evidens társadalmi célját veszélyezteti. A mások tulajdonának tiszteletére (tulajdon elleni szabálysértés, jogosulatlan vadászat), mások személyének sérthetlenségére (garázdaság) és általában a jogállamban mindenkitől elvárható alapvető magatartási normákra vonatkozó szabályok betartatása a személyi szabadság korlátozhatósága szempontjából alkotmányosan elfogadható államcélnek tekintendő.

A büntetések speciális és generális preventív célja egyaránt szükségessé teszi a szabálysértési jogban is olyan joghátrányok kiszabásának lehetővé tételét, amelyek alkalmasak arra, hogy a társadalmi együttélés alapvető szabályait semmibe vevő, azokat rendre megsértő deviáns fiatalokékat is visszatartsa az ismételt szabálysértéstől.

Az indítványban támadott alapjog korlátozást megvalósító norma ezért alkotmányos értelemben szükségesnek tekintendő.

Az alapvető jogok biztosa a támadott jogszabállyal összefüggésben az Egyezmény 3., 37., valamint 40. cikkének sérelmét is állította.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Egyezmény 3. és 40. cikke csupán közvetett módon hozható összefüggésbe az új Sztv. szóban forgó rendelkezésével, ezért ezek további vizsgálatától eltekintett.

Az Egyezmény 37. cikkével kapcsolatban az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az Egyezmény nem zárja ki a személyi szabadság megvonásával járó szankciók alkalmazását a fiatakorúakkal szemben, csupán a halálbüntetést, illetőleg a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés lehetővé tételét tiltja, valamint a kínzást, az embertelen, kegyetlen, megalázó bánásmódot, illetőleg ilyen büntetés alkalmazását általánosságban. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezések - a szabálysértési kódex egészét is figyelembe véve - megfelelnek az Egyezmény 37. cikkében foglalt követelményeknek.

Az Alkotmánybíróság ezt követően az ENSZ azon dokumentumait vizsgálta, amelyek a gyermekek büntető igazságszolgáltatással kapcsolatos jogaival foglalkoznak, kiemelve a Pekingi szabályokat, valamint az 1990. december 14-én kelt, 45/113. számú ENSZ közgyűlési határozatot, a Havannai szabályokat. Megállapította, hogy mindkét dokumentum rögzíti, hogy a szabadságelvonással járó szankciók alkalmazására csak a legvégső esetben, a feltétlenül szükséges mértékben kerülhet sor, törvénynek kell meghatároznia azt a minimális életkort, amely alatt ilyen szankció gyermekkel szemben nem alkalmazható, ilyen büntetés kiszabására csakis gondos bírói mérlegelés eredményeképpen kerülhet sor, valamint a dokumentumok hangsúlyozzák az alternatív szankciók lehető legszélesebb alkalmazhatóságára való törekvés fontosságát. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a vizsgált normák az ENSZ fenti dokumentumaiban rögzítettek fényében sem sértik az Egyezmény rendelkezéseit

Az Alkotmánybíróság határozatához Dr. Lévay Miklós alkotmánybíró különvéleményt csatolt, melyben kifejtette, hogy álláspontja szerint a szabálysértési elzárás fiatakorúakkal szembeni alkalmazhatóságának szabályai nem felelnek meg a fiatakorúak szabadságelvonásával kapcsolatos, Gyermekjogi Egyezményben meghatározott „ultima ratio” és arányosság követelményének.

Kiemelte, hogy a hatályos szabályozás nem teszi lehetővé általánosan a szabálysértési elzárás helyett más alternatív intézkedések alkalmazását a fiatalkorúak esetén, amelynek az eredménye az, hogy bizonyos esetekben a fiatalkorúakkal szemben kizárólag a szabadságelvonás lesz elrendelhető.

1.3.2. A szabálysértési elzárás létjogosultsága

Kétségtelen, hogy az elzárás büntetés fiatalkorúakkal szemben való kiszabhatóságának kritikusai jogos érveket vetnek fel, melyek megkérdőjelezhetik az elzárás létjogosultságát ebben körben. A jelenlegi szabályozás azonban - amennyiben az eljárás alá vont személy a jogszabály által biztosított lehetőségeivel tisztában van - gyakorlatilag két szankció kiszabását teszi lehetővé fiatalkorú elkövetővel szemben: a figyelmeztetés intézkedést és a szabálysértési elzárást (elzárással nem sújtható szabálysértések esetében pedig kizárólag figyelmeztetést). Kétségtelen, hogy azon fiatalkorúakkal szemben, akik első alkalommal kerülnek a szabálysértési hatóság látókörébe, elegendő az intézkedés alkalmazása, hiszen a hatósággal való találkozás, esetleg a tárgyalóteremben történő megjelenés jelentős visszatartó erőt jelenthet a későbbiekben. Azon fiatalkorúakkal szemben azonban, akik annak ellenére, hogy a büntethetőség alsó határát nemrég töltötték be, számos alkalommal követnek el ugyanolyan vagy hasonló jellegű szabálysértéseket, nyilvánvalóan teljesen alkalmatlan a figyelmeztetés intézkedés alkalmazása a büntetés céljának elérésére. Tapasztalatom szerint többször előfordul, hogy a fiatalkorú eljárás alá vont személy úgy tekint a szabálysértési eljárásra, még őrizetbe vétel és bíróság elé állítás esetén is, mint aminek semmilyen következménye nem lehet rá nézve, hiszen azt tapasztalja, hogy többszöri elkövetés után is "megússza" azokat; tisztában van azzal, hogy pénzbírság és közérdekű munka nem szabható ki vele szemben a hozzájárulása nélkül, ezért nincs tétje számára a szabálysértések elkövetésének. Ezekben a szélsőséges esetekben a szabálysértési elzárás alkalmazását szükségesnek és arányosnak tartom, annak ellenére, hogy a jelenlegi szabályozás mellett az ultima ratio jelleg megkérdőjeleződik abban az esetben, amikor a bíróság csupán két szankció közül választhat.

2. Fiatalok eljárás alá vont személyek szemben alkalmazható intézkedések

2.1. Figyelmeztetés

Ahogy arra már utaltam, a fiatalokkal szemben alkalmazott szankció az esetek jelentős részében a figyelmeztetés. Ennek hatását álláspontom szerint nagyban befolyásolhatja az is, hogy milyen módon kerül az intézkedés alkalmazásra. Amennyiben a bíróság iratok alapján dönt, az eljárás alá vont személy "csupán" egy végzést kap kézhez, amiben a bíróság felhívja, hogy a jövőben tartózkodjon a hasonló jellegű cselekmények elkövetésétől. Természetesen önmagában ennek is lehet visszatartó ereje, amennyiben a fiatalok első alkalommal követte el a cselekményt, hiszen már egy rendőrségi meghallgatás is jelenthet számára negatív élményt. Amennyiben az eljáró bírósági titkár tárgyalást tűz, ahova a fiatalok megidézi, az eljárás alá vont személy már egy büntető tárgyalás hangulatát tapasztalhatja meg - amennyiben a bíróság előtt egyáltalán megjelenik. Jelentős visszatartó ereje lehet azonban a figyelmeztetés intézkedés alkalmazásának, amennyiben az bíróság elé állítás keretében történik.

2.2. Járművezetéstől eltiltás

A 2021. évi XXXI. törvény a tényállást 2021. május 14. napjától a Btk.-ba iktatta. Ezzel a jogalkotó a szabálysértési hatóság, illetve a büntetőbíróság által járművezetéstől eltiltottak engedély nélküli járművezetésének kívánt gátat szabni.³⁴

Ezt megelőzően a járművezetés az eltiltás hatálya alatt szabálysértés elkövetőjével szemben szinte minden alkalommal alkalmazásra került az intézkedés, annak jelentős visszatartó ereje azonban - álláspontom szerint - fiatalok esetében nem volt, az ilyen elkövetők életkorukból adódóan ugyanis nagyon ritkán rendelkeztek valaha is vezetői engedéllyel. Erre tekintettel velük szemben jellemzően engedély nélküli vezetés szabálysértés miatt alkalmazta a szabálysértési hatóság az intézkedést, következő alkalommal pedig már elzárással büntethető szabálysértést követtek el.

---

³⁴ Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 239/B. §-ához (Karsai Krisztina)

A jogszabálmódosítás következtében a fiatalok már első alkalommal bíróság elé kerül, ha pedig az eltiltást követően ismét járművet vezet, már bűncselekményt követ el - a szigorítás feltehetően sokkal nagyobb visszatartó erőt jelent majd számukra.

3. A gyakorlatban felmerülő egyéb kérdések

Bírósági titkárként a szabálysértési eljárások lefolytatása során gyakran merülnek fel megoldásra váró kérdések: az ezekre adható válasz a legtöbb esetben a törvény értelmezésével megtalálható, vannak azonban amelyek jelentősen megnehezítik a fiatalokkal szemben folyamatban lévő eljárásban a megfelelő - és igazságos - döntéshozatalt.

Ilyen probléma elsősorban a fenti ismertetett büntetésekkel kapcsolatos ellentmondásokból adódik. Azon elkövetők, akik rendszeresen követnek el ugyanolyan, vagy hasonló jellegű szabálysértéseket, gyakran tisztában vannak a törvényben meghatározott jogaikkal és lehetőségeikkel; ez természetesen kívánatos, azonban visszásságokra teremthet lehetőséget. Sok esetben az elkövető úgy gondolja, hogy amennyiben nem járul hozzá pénzbírság és közérdekű munka kiszabásához, úgy vele szemben minden esetben figyelmeztetés kerül kiszabásra, hiszen az egyes szabálysértések társadalomra veszélyessége kicsi, ily módon pedig elkerülheti a "valódi" felelősségre vonást. Így azonban nem érvényesülhet a fokozatosság elve; míg a felnőttkorúval szemben a figyelmeztetést pénzbírság és közérdekű munka követi, amíg végső lehetőségként eljutunk az elzárás kiszabásához, a fiatalokkal szemben az intézkedést azonnal a legsúlyosabb büntetés követi. Akkor szembesül tehát az elkövető a szabálysértéseinek valódi következményeivel, amikor már a személyi szabadsága kerül korlátozásra - akár több hét időtartamban is.

Egyéb problémák is felmerülnek azonban a bíróság elé állítás és a közvetítői eljárás kapcsán, amiket az alábbiakban ismertetek.

3.1. A bíróság elé állítás

A bíróság elé állításos eljárásnak egyértelműen számos előnye van: az eljárás gyorsan befejezhető, nem szükséges a résztvevők többszöri idézése, meg nem jelenés miatt a tárgyalás elhalasztása; a

határozat azonnal jogerőssé válhat, hiszen a fellebbezésre jogosultak - rendszerint - jelen vannak, és az eljárás alá vont személynek sem kell hosszabb időt bizonytalanságban tölteni az eljárás befejeződésére várva.

Problémák is megfogalmazhatók azonban az eljárás jelenlegi működésével kapcsolatban.

Az eljárás költséggel jár, és jelentős szervezést igényel, ezért célját abban az esetben érné el, ha a tényleg súlyos szabálysértések kerülnének gyorsított eljárásban a bíróság elé.³⁵

Ennek ellenére a gyakorlat sokszor az, hogy a tetten ért elkövetőt függetlenül a kárértéktől, az előéletétől és egyéb körülményektől őrizetbe veszik és bíróság elé állítják, így előfordulhat az is, hogy két éjszakát tölt a rendőrségi fogdán az a fiatalkorú elkövető, aki egy-kétszáz forint értékű termékeket tulajdonított el. Nem kétséges, hogy egy ilyen élmény komoly visszatartó erővel rendelkezhet a jövőre nézve, azonban álláspontom szerint mérlegelni kellene, hogy az okozott negatívumok arányban vannak-e az esetleges pozitív céllal, hiszen az őrizetbe vétel csupán egy lehetőség, nem kötelezettség. Kétségtelen, hogy abban az esetben, amikor az eljárás alá vont személlyel szemben közérdekű munka vagy elzárás büntetés kiszabása szükséges - fiatalkorúak esetében a pénzbírság is ide vehető - a bíróság elé állítás rendkívül hasznos lehetőség. A tapasztalt elkövető tisztában van azzal, hogy örökké nem "úszhatja meg" enyhébb büntetések kiszabásával a szabálysértés elkövetését, ezért a tárgyaláson idézésre meg sem jelenik. Ezt a problémát a bíróság elé állítással orvosolni lehet.

A Szabs. tv. 73. § (7) bekezdése szerint a fiatalkorú szabálysértési őrizetbe vételéről a törvényes képviselőjét is értesíteni kell. A 134. § (5) bekezdése alapján a fiatalkorú törvényes képviselője vagy gondozója részére a végzést, illetve határozatot kézbesíteni kell azzal, hogy a határozattal szemben jogorvoslattal élhet.

A bíróság elé állításról rendelkező 125. § (4) bekezdése alapján a végzés kihirdetése után a rendőrség képviselője, az eljárás alá vont személy és képviselője nyilatkozatot tesz arra

---

35 Bisztriczki László, Kántás Péter: A szabálysértési törvény magyarázata, harmadik, átdolgozott, hatályosított kiadás, HVG Orac, 2017. 430. o. 4. bekezdés

vonatkozóan, hogy az ügydöntő határozattal szemben kíván-e fellebbezéssel élni. Úgy gondolom, hogy ebben a körben a fellebbezésre jogosult képviselő (az elkövető érdekében eljáró ügyvéd) mellett a törvényes képviselő jogorvoslati jogával kapcsolatban kérdések merülhetnek fel. Az általános szabályok figyelembevételével megállapítható, hogy a törvényes képviselő fellebbezési joggal rendelkezik; amennyiben a tárgyaláson jelen van, ezzel kapcsolatban probléma nem is merülhet fel, hiszen nyilatkozatát azonnal megteheti. Amennyiben azonban nincs jelen, a végzés kihirdetése után nyilvánvalóan nem tud nyilatkozni, így felmerül a kérdés, hogy mi a teendő? Ha ugyanis a bíróság az eljárás alá vont személlyel szemben elzárás büntetést szab ki, és a döntéssel szemben akár a rendőrség képviselője, az eljárás alá vont személy, illetve a képviselője fellebbezést jelent be, a bíróság az őrizetet meghosszabbíthatja, az iratokat pedig haladéktalanul felterjeszti a törvényszékhez. Amíg azonban a törvényes képviselő nem nyilatkozott, az iratok nem terjeszthetők fel, könnyen lehet, hogy arra csak 10 nap elteltével kerülhet sor, az őrizet pedig legfeljebb ennyi ideig tartható fenn. Kérdéses az is, hogy fenntartható-e az őrizet, amennyiben a jelen lévők a végzést tudomásul veszik, a törvényes képviselő azonban nem nyilatkozik? A törvény szigorú értelmezése alapján nem, ez azonban ahhoz vezethet, hogy a törvényes képviselők szándékosan maradnak távol a tárgyalásról gyermekük gyorsabb „szabadulása” érdekében.

Problémát jelenthet a bíróság elé állításos eljárás lefolytatása során, hogy hogyan állapíthatjuk meg azt, hogy a törvényes képviselőként fellépő személy ténylegesen jogosult-e ezen jogkör betöltésére? A rendelkezésre álló személyi igazolvány alapján a fiatakorú édesanyjának neve állapítható csupán meg, ebből azonban még nem tudhatjuk, hogy az elkövető nem áll-e gyámság alatt, esetleg édesanyja szülői felügyelete nem került-e megszüntetésre. Ez a helyzet feloldható az eljárás alá vont és a törvényes képviselőként megjelent személy nyilatkoztatásával, azonban a szükséges iratok beszerzésére a rendelkezésre álló rövid időre tekintettel nincs lehetőség.

3.2. A közvetítői eljárásra utalás

A közvetítői eljárás intézményének bevezetésével lehetővé vált, hogy a törvényben meghatározott esetekben a szabálysértési eljárás lefolytatása, büntetés kiszabása elkerülhető legyen, ami mindenképpen üdvözlendő eredmény. A gyakorlati tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy az eljárás tényleges lefolytatására csak nagyon ritkán van lehetőség.

Az előkészítő eljárás során az eljárás alá vont személlyel, törvényes képviselőjével és a sértettel a rendőrség találkozik elsőként (tárgyalás mellőzésével hozott döntés esetén kizárólagosan). Így ebben a szakban van lehetőség arra, hogy az érintettek a közvetítői eljárásra vonatkozó nyilatkozatokat megtegyék. Amennyiben a sértett magánszemély (leggyakrabban rongálással elkövetett tulajdon elleni szabálysértés esetén), a hozzájárulás nagyobb arányban történik meg, a tulajdon elleni szabálysértéseknek azonban ez elenyésző részét képezi. A sértett általában valamely élelmiszert árusító áruházlánc, vagy egyéb üzlet, melyek a hozzájárulást jellemzően nem adják meg - igaz, általában a kárigényt sem kívánják érvényesíteni. Természetesen az egyes eseteket tekintve érthető az, ha egy országos szinten több tucat, akár több száz áruházzal rendelkező üzletlánc nem szeretne további eljárási cselekményeken részt venni, azonban a tulajdon elleni szabálysértések nagy számát figyelembe véve álláspontom szerint ez célszerű lenne - az eljárás alá vont személy érdekében mindenképpen, de az egyes alacsony elkövetési értékeket összeadva ez a sértett érdekét is szolgálhatná.

A nagyobb problémát azonban abban látom, hogy az eljárás alá vont személy meghallgatásáról készült jegyzőkönyv szerint gyakran maga az elkövető sem járul hozzá a közvetítői eljárás lefolytatásához. Álláspontom szerint életszerűtlen az, hogy az elkövető, különösen a fiatalok, aki először követ el szabálysértést, megfelelő tájékoztatást követően önszántából úgy dönt, hogy inkább a bírósági utat választja a békés megoldás helyett, és sokszor a nem megfelelő tájékoztatás, rosszabb esetben a tájékoztatás teljes hiánya vezethet olyan helyzethez, hogy az eljárás lefolytatásának akadálya az eljárás alá vont személy elutasító nyilatkozata.

Problémaként merülhet fel ezen kívül a határidő rövideje. A Szabs. tv. 82/A. § (4) bekezdése alapján közvetítői eljárásra utalás esetén az eljárást legfeljebb 30 napra lehet felfüggeszteni, a közvetítői eljárás során a megállapodásnak tehát a felfüggesztéstől számított 30 napon belül mindenképp létre kell jönnie, a határidő hosszabbítására a Szabs. tv. 82/H. § (6) bekezdése alapján kizárólag abban az esetben van lehetőség, ha a felek között a megállapodás már létrejött, de az alapján a teljesítés 30 nap alatt nem lehetséges.

A közvetítőnek így rendkívül rövid idő áll rendelkezésére, hogy a feleket a közvetítői megbeszélésre megidézze, és a megbeszélést lefolytassa.³⁶

4. A kapcsolódó jogi szabályozás kérdései

4.1. Helyszíni bírság - a 22/2012. (IV. 13.) BM rendelet

A Szabs. tv. rendelkezései szerint fiatalkorúval szemben helyszíni bírságot csak akkor lehet kiszabni, ha annak megfizetését vállalja; a bírság törvényes képviselő jelenléte nélkül nem szabható ki.

A helyszíni bírság kiszabásával kapcsolatos egyik jelentős problémát a jogalkotó is észlelte, és a vonatkozó jogszabály módosításával ezt orvosolta. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény végrehajtásával kapcsolatos rendelkezésekről, valamint ahhoz kapcsolódó egyes rendeletek módosításáról szóló 22/2012. (IV. 13.) BM rendelet 2018. március 1. napját megelőzően a 20. § (3) bekezdésében sorolta fel a helyszíni bírságoláshoz használható nyomtatvány alaki kellékeit. Ezek között szerepelt a fiatalkorú eljárás alá vont személy nyilatkozata, hogy a helyszíni bírság megfizetését vállalja, aláírása, valamint törvényes képviselőjének aláírása.

A nyomtatványon tehát csupán egy aláírás szerepelt a törvényes képviselőtől, ezen kívül más adatot, pl. személyigazolványának számát nem kellett feltüntetni.

A rendelet 2018. március 1. napjától módosításra került, a továbbiakban helyszíni bírság a 4. számú mellékletben szereplő nyomtatványon szabható csak ki, ezen pedig a törvényes képviselő aláírása mellett már személyazonosító igazolványának száma is szerepel.

Jelenleg tehát - amennyiben a helyszíni bírság valóban a rendelet mellékletében szereplő nyomtatványon, annak teljes mértékű kitöltésével kerül kiszabásra - a törvényes képviselőként eljáró személy beazonosítható.

---

³⁶ Dr. Perényi Nóra: Mediáció a szabálysértési eljárásban, 2017. október 16., 15. o., <http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/114-dr-perenyi-nora-mediacio-a-szabalysertesi> megtekintve: 2022. 08. 03.

Amennyiben az eljárás alá vont személy a helyszíni bírságot nem fizeti meg, a bíróság annak elzárásra történő átváltoztatásáról dönt a Szabs. tv. 141. § (6)-(8) bekezdései alapján; eszerint a végrehajtást foganatosító szabálysértési hatóság a meg nem fizetett bírság szabálysértési elzárásra történő átváltoztatásának szükségessége esetén az ügy iratait haladéktalanul megküldi az illetékes járásbírósnak.

Ha az iratok alapján a bíróság az átváltoztatás törvényi feltételének hiányát állapítja meg, tárgyalás tartása nélkül hozott végzésével az átváltoztatást mellőzi, ha pedig az alapeljárásban vagy a végrehajtás során törvénytörés merült fel, végzésében egyúttal megvizsgálja a végrehajtási eljárás törvényességét, és ha a végrehajtás során törvénytörés merült fel, a végrehajtó szervet a végrehajtási eljárás folytatására utasítja; ha pedig azt észleli, hogy a törvénytörés az alapeljárásban merült fel, a bíróság a szabálysértési hatóság által az alapügyben hozott határozatot hatályon kívül helyezi és a szabálysértési hatóságot új eljárásra, illetve új határozat meghozatalára kötelezi, a helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy által jogszabálysértően kiszabott helyszíni bírságot hatályon kívül helyezi.

2018. január 1. napjától a helyszíni bírság hatályon kívül helyezésével kapcsolatban a törvényhozó jelentősen megkötötte a bíróság kezét, hiszen arra kizárólag a 99/A. § (3) bekezdésében foglalt jogszabályok esetében van helye, melyek - fiatalok elkövető esetén - az alábbiak:

- ha a tevékenység vagy a mulasztás bűncselekményt valósít meg, valamint ha a tevékenységre vagy mulasztásra törvény vagy kormányrendelet - az eljárási bírság kivételével - közigazgatási eljárásban kiszabható bírság alkalmazását rendeli el,
- olyan cselekmény miatt, amelyet jogszabály az elkövetés idején nem rendelt szabálysértésként büntetni,
- az eljárás alá vont személlyel szemben büntethetőséget kizáró ok áll fenn,
- olyan személlyel szemben került kiszabásra a helyszíni bírság, aki A Rendőrségről szóló törvényben, valamint a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvényben felsorolt szabálysértés miatt nem vonható felelősségre, mivel jogszabályban meghatározott feladata ellátása során követi el a szabálysértést,

- 25.000,- Ft-nál magasabb összegű helyszíni bírság került kiszabásra,
- kormányrendeletben meghatározott kötelező mértékű helyszíni bírságnál magasabb összegű bírság került kiszabásra,
- a fiataikorú annak megfizetését nem vállalta, vagy a törvényes képviselő nem volt jelen,
- helyszíni bírság kiszabására nem jogosult személy szabta ki,
- a cselekmény nem szabálysértés,
- a szabálysértést nem az eljárás alá vont személy követte el,
- büntethetőséget kizáró ok áll fenn,
- a kormányrendeletben meghatározott kötelező mértékű helyszíni bírság kiszabására ismételt elkövetés és halmazat esetén Szabs. tv. 99. § (2) és (7)-(9) bekezdéseiben foglaltak megsértésével került sor.

Amikor a bíróság fiatakorúval szemben kiszabott helyszíni bírságot változtat át, a jogszabályszerűség vizsgálata során továbbra is figyelemmel kell lennie arra is, hogy a bírság kiszabására a törvényes képviselő jelenlétében került-e sor. Kérdés azonban, hogy ez a helyszíni bírságot kiszabó szelvényből megállapítható-e?

Törvényes képviselő a szülői felügyeletet közösen gyakorló mindkét szülő, a szülői felügyeletet egyedül gyakorló egyik szülő, a gyám és a gondnok.³⁷

Felvethető azonban a kérdés, hogy a bíróság mi alapján tudja megállapítani, hogy a magát törvényes képviselőként megnevező személy valóban jogosult-e ezen minőségben eljárni? Amennyiben az eljárás során az eljárás alá vont személy meghallgatásra kerül, lehetőség van kétség esetén az érintettek nyilatkozatának, esetleg a szükséges dokumentumoknak beszerzésére, az átváltoztatás során azonban a bíróság elsősorban az iratok alapján hozza meg a döntését.

Amennyiben a formanyomtatványon valóban szerepel a törvényes képviselő személyazonosításra alkalmas igazolványának száma, vizsgálható annak a személyazonossága, aki feltüntetésre került a szelvényen. Ez azonban továbbra sem árul el semmit az aláíró személy törvényes képviselői

---

³⁷ A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 49/1997. (IX. 10.) Kormányrendelet 2. § b.) pont

mivoltáról, így arról, hogy jogosult-e eljárni a fiatalok ügyeiben - ezt sem a helyszíni bírságot kiszabó személy, sem a bíróság nem tudja megállapítani. Erre tekintettel - a törvényi rendelkezések szigorú értelmezése alapján - a bíróság a meg nem fizetett helyszíni bírság elzárásra történő átváltoztatásáról nem dönthetne, azt minden alkalommal hatályon kívül kellene helyezni.

A fentieket figyelembe véve megkérdőjelezhető, hogy a fiatalokkal szemben - a jelenlegi feltételek mellett - van-e értelme a helyszíni bírság jogintézményének.³⁸

4.2. Védelembe vétel - 1997. évi XXXI. törvény

A védelembe vétel eredményességéről, annak a fiatalokra gyakorolt tényleges hatásáról gyakorlati tapasztalattal nem rendelkezem, azonban az elzárással sújtható szabálysértések elkövetése esetén annak kötelező elrendelését nem tartom minden esetben szükségesnek. A védelembe vétel elrendelése a szülő, illetve a gyermek neveléséről gondoskodó személy részére egyfajta büntetés-jelleggel bír, hiszen annak egy lehetséges következménye lehet a családból való kiemelés, a nevelésbe vétel elrendelése, ez a fenyegetettség pedig egy kisebb súlyú, pl. egy rendkívül alacsony kárértékű tulajdon elleni szabálysértés elkövetése esetén - különösen, ha arra első alkalommal kerül sor - eltúzott lehet. Ezekben az esetekben olyan családokat és fiatalokat stigmatizálunk azzal, hogy a Gyámhatóság látókörébe vonjuk őket, akiknek az esetében erre egyébként nem lenne semmi szükség; arra tekintettel pedig, hogy a hatóság a védelembe vétel szükségességét félévente köteles megvizsgálni, ez a helyzet meglehetősen hosszú időn keresztül is fennállhat.

Úgy gondolom, hogy a védelembe vétel jelentősége az, hogy a gyámhatóság a szülő figyelmét felhívja arra, hogy a gyermekkel kapcsolatban fennálló problémát komolyan kell venni. Gyakran előfordul azonban, hogy a szülő ezzel tisztában van, azonban a gyermekkel szemben már eszköztelen; amennyiben ebben az esetben a gyermek számára követendő magatartási szabályok kerülnek előírásra, kérdéses, hogy azokat a fiatalok komolyan veszi-e egyáltalán - hiszen nyilvánvalóan tisztában van azzal, hogy a követendő magatartás a szabálysértések elkövetésétől való tartózkodás lenne.

---

³⁸ Petrás Roland: A szabálysértési helyszíni bírság kiszabásának korlátai fiatalok elkövető esetén, http://arsboni.hu/szabalysertesi-helyszini-birsag-kiszabasanak-korlatai-fiatalok-elkoveto-eseten/#_ftn5 megtekintve: 2018. 05. 12.

Az eljárás megindítása minden fiatalkorú elkövető esetében kötelező, azonban a védelembe vétel a gyermek 18. életévének betöltéséig tart; egy, a nagykorúság elérésének közelében lévő elkövetővel szemben annak így nem is lehet létjogosultsága.

VII. Fiatalkorú elkövetőkre vonatkozó statisztikai adatok

Az alábbiakban a 2013 és 2021 között szabálysértést elkövető fiatalkorúak számának alakulását foglalom össze, mely az alábbiak szerint alakult:

2013:

Fiatalkorú férfi: 15.244

Fiatalkorú nő: 3.267

Fiatalkorú ismeretlen: 1

Összesen: 18.512

Összes elkövető: 695.436

2014:

Fiatalkorú férfi: 13.471

Fiatalkorú nő: 3.102

Fiatalkorú ismeretlen: 7

Összesen: 16.580

Összes elkövető: 698.504

2015:

Fiatalkorú férfi: 10.990

Fiatalkorú nő: 2.280

Fiatalkorú ismeretlen: 24

Összesen: 13.294

Összes elkövető: 592.512

2016:

Fiatalkorú férfi: 10.776

Fiatalkorú nő: 2.218

Fiatalkorú ismeretlen: 9

Összesen: 13.003

Összes elkövető: 608.994³⁹

2017:

Fiatalkorú férfi: 10.174

Fiatalkorú nő: 2.117

Fiatalkorú ismeretlen: 8

Összesen: 12.299

Összes elkövető: 604.599

2018:

Fiatalkorú férfi: 8.730

Fiatalkorú nő: 1.837

Fiatalkorú ismeretlen: 6

Összesen: 10.573

Összes elkövető: 593.428

---

³⁹ A Bűnügyi Statisztikai Rendszer 2018. 07. 09-i állapota szerinti adatok, <https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/Nyitolap.aspx>

2019:

Fiatalkorú férfi: 7.779

Fiatalkorú nő: 1.598

Fiatalkorú ismeretlen: 10

Összesen: 9.387

Összes elkövető: 548.347

2020:

Fiatalkorú férfi: 9.307

Fiatalkorú nő: 2.047

Fiatalkorú ismeretlen: 9

Összesen: 11.363

Összes elkövető: 614.436

2021:

Fiatalkorú férfi: 9.844

Fiatalkorú nő: 2.824

Fiatalkorú ismeretlen: 6

Összesen: 12.674

Összes elkövető: 603.963⁴⁰

Az elmúlt évek fenti statisztikai adatait vizsgálva megállapítható, hogy a szabálysértést elkövető fiatalok száma 2019-ig évről-évre folyamatosan csökkent. 2020-ban ismételt emelkedés tapasztalható - ezt okozhatták a jogszabályváltozások, a szabálysértések körének bővülése, így pl. a védelmi intézkedések megszegése szabálysértés hatályba lépése -, ez azonban leköveti az összes elkövető számának emelkedését. A nők aránya - a felnőttkorú elkövetőkhöz hasonlóan - jóval alacsonyabb a férfiakénál.

A fentiekből levonható az a következtetés, hogy a fiatalokkal szemben alkalmazott szankcióknak, illetve azok szigorodásának van visszatartó ereje, ezeknek az eredményeknek a további javítása azonban mindenképpen kívánatos.

---

⁴⁰ A Bűnügyi Statisztikai Rendszer 2022. 06. 14-i állapota szerinti adatok, <https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/Nyitolap.aspx>

VIII. Záró gondolatok

A fentieket tekintve megállapítható, hogy a jelenleg hatályos szabálysértési törvénynek és a kapcsolódó jogszabályoknak vannak még hiányosságai, azonban az is egyértelmű, hogy a felmerült problémák nyomán megjelent kritikákra a törvényalkotó folyamatosan reagál, és a fiatalkorúakra vonatkozó szabályok pozitív irányban kerülnek módosításra. Továbbra is szükség lenne azonban a kiszabható büntetések körének bővítésére, illetve azok kiszabhatóságának újragondolására ahhoz, hogy az elkövetőkkel szemben alkalmazott szankciók megfeleljenek a Btk.-ban meghatározott céloknak, így azok helyes alkalmazása által a fiatalkorú elkövető helyes irányba fejlődjön, és a társadalom hasznos tagjává válhasson.

Felhasznált jogszabályok

- 1878. évi V. törvénycikk: a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről
- 1879. évi XL. törvénycikk: a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról
- 1968. évi I. törvény a szabálysértésekről
- 1999. évi LXIX. törvény a szabálysértésekről
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról
- Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (Hegedűs István / Juhász Zsuzsanna / Karsai Krisztina / Katona Tibor / Mezőlaki Erik / Szomora Zsolt / Törő Sándor)
- Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez - Szerkesztette: Karsai Krisztina
- Nagykomentár a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvényhez (Cserép Attila / Fábrián Andrián / Rózsás Eszter)
- Nagykomentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez (Cserép Attila / Fábrián Adrián / Rózsás Eszter)
- A szabadságvesztés, az elzárás, a rendbíróság helyébe lépő elzárás, a letartóztatás és a szabálysértési elzárás végrehajtását fogantatosító büntetés-végrehajtási intézetek kijelölésének szabályairól szóló 16/2018. (VI. 7.) BM rendelet
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény végrehajtásával kapcsolatos rendelkezésekről, valamint ahhoz kapcsolódó egyes rendeletek módosításáról szóló 22/2012. (IV. 13.) BM rendelet

- A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 49/1997. (IX. 10.) Kormányrendelet
- 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet az egyes szabálysértésekről
- 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény

Alkotmánybírósági, bírósági határozatok

- BJD 3838.
- BH1987.267.I.
- 3142/2013. (VII. 16.) AB határozat
- 63/1997 (XII. 11.) Ab határozat

Felhasznált szakirodalom

- A közigazgatási büntetőjog fejlődése a német jogban, dr. Árva Zsuzsanna, 2. oldal 4. bek., <https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/4661/Arva.pdf?sequence=1>, 2018. 05. 15.
- Bíró Gyula: A szabálysértés fejlődéstörténete hazánkban, különös tekintettel a közlekedési szabálysértésekre és az objektív felelősségre, in: Emlékkönyv dr. Ruzsoly József egyetemi tanár 70. születésnapjára, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának tudományos bizottsága, 2010.
- A Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoportjának 2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37. számú összefoglaló véleménye a Szabálysértési ügyek bírói gyakorlatáról
- Máthé Magdolna: Az életkor jelentősége a büntetőjogban, 2016. 04. 19. <https://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/az-életkor-jelentosege-a-buntetojogban>,
- Bisztriczki László, Kántás Péter: A szabálysértési törvény magyarázata, harmadik, átdolgozott, hatályosított kiadás, HVG Orac, 2017.

- Petrás Roland: A szabálysértési helyszíni bírság kiszabásának korlátai fiatalok esetében, http://arsboni.hu/szabalysertesi-helyszini-birsag-kiszabasanak-korlatai-fiatalok-elkoveto-eseten/#_ftn5
- Magyar Helsinki Bizottság: A fiatalok szabálysértési eljárása a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény rendelkezései fényében, https://helsinki.hu/wp-content/uploads/Helsinki_Bizottsag_fiatalok_elzarasa.pdf
- A Magyar Helsinki Bizottság jelentése a fiatalok BV. Intézetében 2016. augusztus 2-án tett látogatásról, 3. oldal 2. bek., https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC_jelentes_Tokol_elzaras_2016_08_02.pdf,
- <https://bsr.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=https%3a%2f%2fbsr.bm.hu%2fSzabalysertesek%2fElk%3b6vet%591k.xlsx>
- <https://bsr.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=https%3a%2f%2fbsr.bm.hu%2fElkBunelkAdatok%2fElk%3b6vet%591k%2c+b%5b1nelk%3b6vet%591k+sz%3a1ma+az+elk%3b6vet%3a9s+helye+szerint.xlsx>
- Dr. Perényi Nóra: Mediáció a szabálysértési eljárásban, 2017. október 16., 15. o., <http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/114-dr-perenyi-nora-mediacio-a-szabalysertesi>